№ 131 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍԻ

1913
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍԻ № 131

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Միր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-Ի Ց ՄԻՆՉԵՎ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 6 ՐՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամակագրոշմ. ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿՐ ԹՈՂԵՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։
Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и К°, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնայում՝ Большая 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
1913 թ-ի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կունենան բաժանորդավճար 10 ռուբլին, օրինաւոր կը ստանան հետեւեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» եւ հայ կինը», 2) «Մշակի» քառասնամեակ»։
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՄՇԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, ուղարկել նաեւ երկրորդ մասնավճար 5 ռուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում յուլիսի 1-ից ընդհատում տեղի չունենայ։

Տարեկան բաժանորդավճարը լրացնողները կը ստանան նաեւ խոստացված ՊՐԷՄԻԱՆԵՐԸ։

Ներսիսեան Հայոց Հոգ. Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը
սրանով յայտարարում է, որ առաջիկայ 1913/14 ուսումնական տարում հրաւիրվում է դպրոցիս համար մէկ
ՎԵՐԱԿԱՑՈՒ
տարեկան 600 ռուբլի ռոճիկով։ Ցանկացողները կարող են դիմել հոգաբարձութեան մինչեւ յուլիսի 4-ը հետեւեալ հասցէով՝ Тифлисъ. Попечительству Армянской Духовной Нерсисянъ Семинаріи.
(18, 27. 3) առ. 485. 4—2

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը
սրանով յայտարարում է, որ իր խնամքին յանձնված դպրոցի համար առաջիկայ ուսումնական տարվանից հրաւիրվում են բարձրագոյն կրթութեամբ դասատուներ հետեւեալ առարկաներից.
1. Հայոց լեզու և գրականութիւն, շաբաթական 20 դաս.
2. Մաթեմատիկական առարկաներ, շաբաթական 22 դաս.
3. Բնախօսութիւն, շաբաթական 2 դաս.
4. Նկարչութիւն, շաբաթական 8 դաս։
Դասատուները՝ առաջին 12 դասի համար 70-ական ռուբլի, իսկ մնացած դասերի համար 60-ական ռուբլի։ Բացի դրանից հայերէնի և մաթեմատիկայի գրաւոր աշխատանքների համար տրվում է առանձին վարձատրութիւն։ Խնդիրները՝ ուսման գործակատարների հետ միասին ուղարկել հոգաբարձութեան մինչեւ յուլիսի 4-ը այս հասցէով՝ Тифлисъ. Попечительству Армянской Духовной Нерсисянъ Семинаріи. 484. 4—2
(18, 27, 3) առ.

Մարիամեան-Յովնանեան Օրիորդաց Դպրոցի Հոգաբարձական Խորհուրդը
յայտարարում է, որ դպրոցում ազատ դասեր կան հետեւեալ առարկաներից.—Հայոց լեզուի 16 դաս, ռուսաց լեզուի և գրականութեան 24 դաս, ֆրանսերէնի 10 դաս, ընդհանուր գրականութեան 4, հայոց պատմութեան և աշխարհագրութեան 12, ռուսաց պատմութեան 16, և աշխարհագրութեան 8, ընդհանուր աշխարհագրութեան 12, ընդհանուր պատմութեան 19, երաժշտութեան 15, նկարչութեան 12, ձեռագործի և կար ու ձեւի 8։
Դասագինն է 55 ռուբլի, գրաւորների համար առանձին վարձատրութիւն։ Պահանջվում է Բարձրագոյն ուսման ցնդ. գեղարուեստական առարկաների համար պահանջվում է բացի մասնագիտական ցնդից նաեւ ընդհանուր միջնակարգ կրթութեան ցնդ։ Խնդիրները, վկայականների պատճէնների հետ, պէտք է տալ մինչեւ յուլիսի 1-ը։ Тифлисъ, Попечительному Совѣту М.-Анановскаго женскаго училища, Бебутовская 14.
(հ.) առ. 507. 2—1

Կովկասեան Կանանց Որբանոցի Ընկերութիւնը
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵՑ
Վօզնեսենսկայա փողոցից իր սեփական ընակարանը՝
ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ ՓՈՂՈՑ № 3..
առ. 508. 1—1

ԾՈՒՇԻ-ԵՒԼԱԽ ՊՕՍՏԱՅԻՆ ՏՐԱԿՏԸ
Կայարանի գրասենեակը յայտարարում է, որ հեռագիրներով և նամակներով ընդունվում են առաջիկէն պատուէրներ կառքերի համար Եւլախում։
ՓԱԿ ԿԱՌՔԵՐԸ—կարէթ՝ 24 ր., կալեասկաները՝ 22 և 25 ր., օմնիբուսները՝ (դիլիժանս) 25—30 ր. և աւել։ Առանձին տեղերի համար այդ կառքերում 4 և 5 ր.։ ԲԱՑ ԼԱՆԴՈՆԵՐԸ—5 և 6 մարդու համար—արժէն 30—35 ր. և աւել։ Հասցէն՝ Евлахъ, почтовая станція.
Կարգադրիչ՝ ԼԵՒՈՆ ՎԱՐԱԶԵԱՆ
օ.մ. առ. 468. 10—6

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. Յ. ԳԱՐԱԿԻԻԼԵԱՆ
(Նախկին օգնական Կամայեվի)
Վերադառնալով արտասահմանից վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը
Ամեն օր՝ առաւօտեան ժ. 9—1½-ը և երեկ. ժ. 4—7-ը
Վլադիմինսկայա փողոց № 4, բն. 3.
առ. (օ.մ.) 129. 50—47

ԲԺԻՇԿ
ԾՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը։
Հասցէն՝ Բարշչէվսկայա № 1.
առ. (ե.հ.կ.) 4. 100—67

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտարարում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԸ,

որի կանոնադրութիւնը 1912 թ. նոյեմբերի 20-ին արժանացել է Ֆինանսների պ. Մինիստրի հաստատութեան և ապա 1912 թ-ի դեկտեմբերի 20-ին հրատարակվել է

«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՍԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՒԱՔԱԾՈՒ» մէջ,

ՆԵՐԿԱՅ ՅՈՒՆԻՍ ԱՄՍԻ 18-ԻՆ
ԲԱՑ Է ԱՆՈՒՄ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

եւ պիտի կատարէ, իր կանոնադրութեան համաձայն, ամեն տեսակ բանկային գործողութիւններ։

ԲԱՆԿԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ԳՏՆՎՈՒՄ Է
Սերգիէվսկայա փողոցում № 8.

առ. 500. 2—2

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ ԵՒ «ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՖՕՆԴԸ»

—

Ապահովել մեր ազգային-եկեղեցական դպրոցները «Դպրոցական ֆոնդով», ի յիշատակ համազգային մեծ յօբելեանի, մի գեղեցիկ գաղափար էր, որի իրագործումը հեռահետ շօշափելի արդիւնք է տալիս։

Բացի այն գումարներից, որոնք նուիրվում են յօգուտ ազգային դպրոցների ամբողջութեան, պէտք է ի նկատի ունենալ, որ առանձին դպրոցներ [illegible] դարձեալ նոյն գաղափարը [illegible] ռումը և իրագործումը։

Եռանդուն ջանքերը, որ գործադրեցին վերջերս Զաւէն և Բարգէն վարդապետները, դիմելով ժողովարարութեան՝ Ղարաբաղի թեմական դպրոցի գոյութիւնը ապահովելու համար, հաճութեամբ և օրհնութեամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, սկսեցին պսակվել մեծ աջողութեամբ։ Այն դպրոցը, որ դեռ մի երկու ամիս առաջ կատարելապէս զրկված էր միջոցներից, այսօր արդէն ստանում է հետեւեալ առատաձեռն նուէրները.

1) Բաղդասար Արզումանեան, բնիկ շուշեցի, վաճառական Մոսկվայում, վերջնականապէս տալիս է իր խոստացած գումարը՝ 200,000 ր.։

2) Միքայէլ Արամեանց, բնիկ շուշեցի, կապիտալիստ, նուիրել է Շուշում գտնված իր տունը, որ արժէ 30—40,000 ր., թեմական դպրոցին։

3) Գրիգոր Առաքելեան, բնիկ շուշեցի, վերաբնակեալ Մոսկվա, կապիտալիստ, նուիրել է 5000 ր.։

4) Բաղումի բացված հանգանակութիւնը, որին գլուխ են կանգնել բնիկ շուշեցիներ Ղուկասեան եղբայրները (Պօղոս, Արշակ), տուել է մինչեւ այսօր 55,000 ր. և, անշուշտ, կը հասնէ մինչեւ 70,000 ռուբլու.

5) Դաւիթ-խան Աւան-Իւղբաշեան, նոյնպէս շուշեցի, կապիտալիստ, նուիրել է 8000 ռուբլի։

6) Մնացական Խունունց, նոյնպէս շուշեցի, նուիրել է 6000 ր.։

7) Մի շուշեցի պարոն, ի յիշատակ իր մի մօտ ազգականի, յայտնել է Հ. Առաքելեանին, որ նուիրաբերելու է յօբելեանի օրը 25,000 ռուբլի։

Գումարելով բոլոր այս նուէրները, մենք տեսնում ենք, որ նրանք կազմում են արդէն 340,000 ռուբլու մի պատկառելի գումար։ Անշուշտ, միւս ղարաբաղցիներն ևս, ցրված Ռուսաստանի զանազան վայրերում և մանաւանդ Միջին-Ասիայում, կը շտապեն կատարել իրանց ազգային պարտականութիւնը, և դեռ 100, 50, 25, 10, 5 ռուբլիների բազմաթիւ նուէրներ կը գան հասցնելու այդ գումարը մինչեւ 400,000 ր.։

Կայ և մի ուրիշ խոշոր նուէր, որ եթէ յատկապէս չէ վերաբերում թեմական դպրոցին, բայց վերաբերում է դարձեալ Շուշու ազգային մի այլ դպրոցին մասնաւորապէս, իսկ, ընդհանրապէս՝ «Դպրոցական ֆոնդի» ինստիտուտին։ Դա է Ղուկասեան եղբայրների (Պօղոս, Արշակ, Աբրահամ, Յակոբ) նուէրը յօգուտ Շուշու հայոց օրիորդական դպրոցի։ Ղուկասեանները նուիրել են Շուշու իրանց մեծ տունը, որ արժէ մօտ 50,000 ռուբլի, օրիորդական դպրոցին, բացի դրանից՝ նաեւ 200,000 ր. դրամագլուխ՝ դպրոցի ապահովութեան և 30,000 ր. ևս՝ իրանց տունը դպրոցի յարմարեցնելու համար, համաձայն մանկավարժական պահանջների։ Ուրեմն, Ղուկասեանները, թէ դրամով և թէ անշարժ կալուածքով, կատարել են 280,000 ռուբլու մի խոշոր նուէր։

Թեմական դպրոցի և օրիորդական դպրոցի եղած վերոյիշեալ նուէրները, մենք կը ստանանք մօտ 680,000 ռուբլու մի ֆոնդ, որ նուիրաբերվում է յօգուտ ազգային երկու դպրոցների ապահովութեան։

Մենք այդ խոշոր գումարը, որ կարող է հասնել 700,000 ր., համարում ենք իբրև մասն ընդհանուր դպրոցական ֆոնդի, որ հաստատեց ներկայ Վեհափառ Կաթողիկոսը, որի իրագործման համար պրոպագանդա մղեց «Մշակը» իր աշխատակիցներով։ Եւ եթէ հաշուենք Նոր-Նախիջեւանի արդէն կատարված նուիրատուութիւնները—որոնց մէջ նոյնպէս նշանաւոր դեր խաղաց «Մշակի» աշխատակից Գ. Զալինուշեան—աւելի քան 150,000 ռուբլի, կը ստանանք արդէն 850,000 ր. մի գումար, որ, անշուշտ, կը հասնէ ապագայ նուէրներով մինչեւ մի միլիոնի։

Եւ ռուսահայերը կարող են գոհ սրտով ասել, թէ «Դպրոցական ֆոնդ» հիմնելու կոչը արձագանք գտաւ իրանց հարուստների սրտի մէջ։

Գալով ի մասնաւորի Ղարաբաղի թեմական և օրիորդական դպրոցներին, պէտք է շնորհակալութիւն յայտնել Զաւէն և Բարգէն վարդապետներին, որոնք, կատարելով իրանց հովուական և առաքելական պարտքը, կարողացան պարզերես դուրս գալ հայոց եկեղեցու, նրա Հովուապետի, Ղարաբաղի հայ ժողովրդի և հասարակութեան առաջ։ Նրանք արժանի են իրանց հայրենակիցների երախտագիտութեան։

«Մշակին» ևս առաւել ուրախ է, որ իր կոչերը և յորդորները չը մնացին «ձայն բարբառոյ յանապատի» և հայ հասարակութիւնը, ինչպէս միշտ՝ ազգային բոլոր հարցերի և աղէտների ժամանակ, այս անգամ ևս արձագանք տուեց նրա կոչին։

Պատրաստվենք, ուրեմն, արժանաւորապէս տօնելու Ղարաբաղի թեմական դպրոցի 70-ամեայ յօբելեանը։

Հ. Առաքելեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

—

Պետերբուրգից, հաւատի աղբիւրից, հաղորդում են հետեւեալը.

«Ռուսական բարձր կառավարութիւնը այժմ եռանդուն բանակցութիւններ է վարում անգլիական և ֆրանսիական կառավարութիւնների հետ հայոց հարցի մասին։ Այն կարծիքը կայ, որ Գերմանիայի կողմից դժուարութիւններ չը պէտք է լինեն և Եւրոպան պաշտօն պէտք է տայ ռուսներին մի անգամ ընդմիշտ հսկել բէֆորմների վրա, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը յանձն է առնում մտցնել»։

—

«Р. Молва»-ին հեռագրում են Կ. Պօլսից. «Հայաստան մեկնեց առանձին գերմանական մասնաժողով արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնեայ պրոֆ. Լէնսմանի ղեկավարութեամբ։ Լուրերի համաձայն, մասնաժողովի մէջ է նաև գերմանական գեներալ-շտաբի պետը։ Վերջին ժամանակ նկատվում է եռանդուն յարաբերութիւն գերմանական դեսպանատան և հայոց պատրիարքարանի միջև։ Գերմանական դեսպանը աշխատում է Թիւրքիային թեքել կօալիցիայի կողմը, որ ուղղված է Ռուսաստանի դէմ։ Անգլիային առաջարկվում է մեծ կոմպենսացիաներ պարսկական ոստմանագլխում և Եգէյեան կղզիներում։

—

Բոլոր մեծ պետութիւնները, բացի Աւստրիայից, համաձայնվեցին Ֆրանսիայի կազմած նախագծին, որով Հայաստանում գործադրվելու են անհրաժեշտ բարենորոգումներ։

—

Պարիզից հեռագրում են, որ Ֆրանսիան իր կազմած նախագծի մէջ առաջարկում է Հայաստանում նշանակել մի ընդհանուր տեսուչ, թէկուզ դա լինի Թիւրք, որպէսզի արիւնահեղ դէպքերի ժամանակ պատասխանատու հանդիսանայ Բ. Դուռը։

—

«Голосъ Кавказа» թերթը, կիրակի օրվայ իր առաջնորդող յօդուածի մէջ առարկելով կոմս Բոբրինսկիի՝ Պետական Դումայում արտասանած ճառի այն կէտի դէմ, թէ հայերին պէտք է օգնել իբրև դաւանակիցների, նորից առաջ է բերում, իբրև հայերի դէպի ռուսները տածած թշնամութեան ապացոյց, այն իրողութիւնը, թէ «Դաշնակցութիւն» կոչված յեղ. կուսակցութիւնը, Ռուսաստանի համար դժուարին տարիներում, երբ Եապոնիան պատերազմ էր մղում, միացաւ Ռուսաստանի ներքին թշնամիների հետ և աշխատեց դժուարութիւններ ստեղծել կառավարութեան դէմ ու թափեց ռուս պաշտօնեաների արիւնը։ Ստիպված ենք նորից յիշեցնել ռուս թերթին, թէ նախ՝ «Դաշնակցութեան» արարքները բնաւ չեն վերաբերում հայ ժողովրդին. երկրորդ՝ «Դաշնակցութիւնը» եթէ կատարեց սխալներ և յանցանքներ, պատժվեց դրանց համար. երկրորդ՝ հայ ժողովրդի լոյալութիւնը և անկեղծ ձգտողութիւնը դէպի Ռուսաստանը դարերով ամրապնդված զգացումն է և հաստատված անհերքելի փաստերով ու ռուսական գահի բարձրութիւնից։

—

Վլադիկավկազի հայերը կոմս Բոբրինսկիին ֆուղարկեցին շնորհակալական հեռագիր Թիւրքահայերին Պետ. Դումայում պաշտպանելուն համար։

—

Մեծ պետութիւնների միջև սկսվել է մաքերի փոխանակութիւն Թիւրքահայերի վիճակի բարւոքման միջոցների մասին։

—

Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ Բ. Դուռը անփոփոխ ընդունեց անգլիական նախագիծը վերաբերեալ Միջագետքում և այլ նահանգներում երկաթուղիներ կառուցանելուն։

—

Բ. Դրանը մօտ շրջաններում հաւատացնում են, որ մօտիկ ապագայում Կ. Պօլիս է գալու մի առանձին պատգամաւորութիւն Ֆրանսիացի դրամատէրերի կողմից՝ Թիւրքաց ներքին բարենորոգումների հետ կապ ունեցող

տնտեսական ու ֆինանսական բոլոր հարցերը ուսումնասիրելու համար։

ԽԱՌՐԻԿՆԵՐ ԲԱՐՁՐ ՀԱՑԳԻՑ

—

Էրզրում, 10 յունիսի

Թիւրքերը ընդունեցան յափշտակեցին քաղաքի ծայրում խաղացող դպրոցական աշակերտներից 12 տարեկան Հայկազն։

Ուշ գիշերին ազատ արձակեցին թշուառ զոհին, ուրեմն չարաչար ընտաբարված ու լկված։

Սահմանակից Բասէնում շատանում են աւազակային խմբերը։ Յարձակման են ենթարկվում թիւրքերը ևս անխտիր։

Գէօկ-սու և Դարայեղ քիւրդական շրջաններից քիւրդ հօրդաներ իջնում են Բասէնի դաշտ, թալանում և սպանում. իսկ նեղն ընկնելիս ապաստանում են իրանց լեռներում։

Բասէնի Մասատ լեռան վրա սպանված է 1 հայ։ Դիակը յօշոտված է։

Նոյն շրջանի Ջերմուկ-Սու գիւղի վրա քիւրդերը գործեցին զնված յարձակում։ Թիւք գիւղացիք ցոյց տուին դիմադրութիւն։ Հրացանաձգութիւնից վերջը պարզվեց, որ երկուսաթ ևս կան վիրաւորներ։ Քիւրդերը հեռացան։

Նոյնպէս Բասէնի շրջանում Թորթան գիւղը ենթարկվեց քիւրդերի յարձակման։

Կարաքիլիսէի մօտ ռուս-թիւրք սահմանագծի վրա հայ գաղթականների խմբեր փախստական անցնելիս՝ ենթարկվել են թիւրք զօրքի կրակին։ Հայերից ձերբակալվեցին 27 հոգի։ Կան վիրաւորներ։ Սպանված հայերի թիւը 5 է։

***

Հակակառավարական կուսակցութեան դէմ հալածանքը արձագանքեց նաև Էրզրումում։

Կադրլին (կրօնական դատաւոր) ընդունեցան ստիպում են հրաժարվել պաշտօնից, որովհետև իթթիհադականները կասկածում են, որ նա համակիր է օպոզիցիոն կուսակցութեան։

Տրապիզոնից լուր է ստացված, որ այնտեղ ձերբակալել են ընդդիմադիր կուսակցութեան 4 պարագլուխներ։ Նրանց կուզարկեն Պօլիս պատերազմական ատեանից դատվելու։

Օսմ. հեռագր. գործակալութիւնը տեղեկացնում է, որ վաղը Պոլսում կախաղան պիտի բարձրացնեն Մահմուդ Շեվքէթ փաշայի տէրօրիսներին։ Քուրմ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐՕՆԷՆ

—

Մուշ, 3 յունիս

Նախորդ եօթնեակն անցաւ, և ես՝ ճամբորդութեան պատճառաւ՝ բնաւ բան մը չկրցայ յանձնել Թղթատարին։ Արդէն այդ շաբաթ ալ կարծես վախ շաբաթ մըն էր, եթէ հաշուի չառնենք պատահած նորանոր հարստահարութեանց մասը դէպքերը, որոնք այնքա՜ն սովորական դարձած են մեզի համար և զորս քաղելով մեր ընկերակից-թղթակիցներէն՝ ստորև կը թուեմ իրենց նախնական կմախքովը։

Անցեալները քիւրդեր կը յարձակին Արդխանքի մէջ տան մը վրայ և կը յաջողին տան տէր Պօղոս Առաքելեանը ծանրապէս վիրաւորել և կարգ մը բնաբարութիւններ կատարելէ յետոյ անաղմուկ հեռանալ գիւղէն։ Առաքելեան կիսամեռ վիճակի մէջ կը գտնուի յաջորդ առաւօտեան և սայլի վրայ դրուելով կը բերուի քաղաք։ Այդ մասին կը բողոքուի կառավարութեան, բայց գործը մնաց ու կը մնայ տակաւին անհետևանք։

Քիւրդերը մատ են գիշերային Հացկայ (Զըլնուր) Աւօյի տունը և տարած են անոր մէկ նշանաւոր խարախ ձին, որ կարժէ աւելի 30 լիրա։ Միևնոյն շաբթուն տիրատհռչակ հաջի Մուսա-բէյի մարդիկ փախցուցեր են Վարդենիսէն չորս եզ, սակայն վարդենիսցիք յաջողեր են զէնքի ուժով ետ դարձնել իրենց սարը, միայն երկուսաթը կրակուած հրաշէններէն սպանուեր է մէկ եզ և թեթև կերպով վիրաւոր է մէկ ուրիշը։ Վարդենիսցիք չբողոքեցին կառավարութեանը, նկատելով որ ապիկար կառավարութիւնը ինքն է քաջալերողը քիւրդական շարժումները և երբէք պաշտպանութիւն չպիտի ցոյց տայ հայերուն։

Մուշի դաշտի բազմաթիւ հայ գիւղերու մէջ դժբաղդաբար հաղիւ Ղզըլ-Ագաջ, Գոմեր, Սուլուխ, Գոմս և մէկ քանի ուրիշ գիւղեր կարող են Վարդենիսի այս քաջալերիչ և միակ շօշափելի օրինակին հետևիլ։ Ասոնց հակառակ՝ դժբաղդաբար՝ Աւրանը իր շրջակայ մանր գիւղերով աւազակատեսիլ Ալիի պատճառաւ մաեր է ընկոյզի կեղեւի մէջ, և երկու ամիսէ ի վեր Աւրանը կատարեալ պաշարման դրութեան մէջ է։ Գիւղի երեւելիներէն Աւօյի տղայ Կօլանի սպանութենէն յետոյ գիւղացիներն ալ էին սարսափած, որ օր-ցորեկով լրենց մօտակայ արտերն անգամ չէին կարող այցելել, և արևը մայր մանելէն յետոյ աչք զարնող մարդիկ առանց ընկերի՝ իրենց դրացին տունը չէին կարող երթեւեկել։ Քիւրդական տէրբրբը կօշմարի նման ծանրացած է այդ նահապետական գիւղի վրայ... Անցնելով մէկ ամիս ժամանակ՝ հաղիւ քիչ մը մեղմացեր էր խնդիրը, երբ տեղւոյս կառավարիչ Իբրահիմ Ագամ-բէյը քիւրդերու մէջ իր կատարած շրջագայութենէն յետոյ՝ քիւրդերը կարծես աւելի զրդռուած նախորդ շաբթուն խումբով յարձակեր են Վերի դաշտի Ջրգաւորներու վրայ և վիրաւորեր մի քանիներ։ Դէպքը անցեր է առանց մեծ հետևանքի՝ հայերուն յաջող փախուստին շնորհիւ։

Թախիծ

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳԺՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
14, 15 և 16 յունիսի

Ցէտինիէ.—12,000 չերնոգօրցի եկել են Մետրօվիցա և միացել են սերբական զօրքին։ Սերբերը չերնոգօրցիներին ցոյց տուին ցնծագին ընդունելութիւն։

—

Աթէնք.—Վենիզէլոսի Բէլգրադ գալու տեղեկութիւնները վաղաժամ են։

—

Սալոնիկ.—Հայրենիների պարագլուխ Սանցակէին մեկնեց Վալոն «Աբացիա» շոգենաւով։

—

Բէլգրադ.—«Պրես-Բիւրօն» ճշդում է, որ Զլէտովի մօտ տեղի են ունեցել սերբ-բոլգարական ընդհարումներ, և աւելացնում է, որ այդ տեսակ ընդհարումներ տեղի են ունենում և վերջին հեռագիրը Բէլգրադից ուղարկելուց յետոյ։

—

Սալոնիկ.—Բոլգարների տներում խուզարկութիւնների ժամանակ յոյն իշխանութիւնները շարունակում են զէնքեր, ուժանակ, պերօքսիլին գտնել։ Սակայն ձերբակալութիւնների թիւը այնքան էլ մեծ չէ։ Շատ պայթուցիկ նիւթեր երևան հանվեցին երկաթուղային բոլոր ծառայողների բնակարաններում։ Երէկ գտնվեց 100 կիլոգրամ պիրօքսիլին, 800 մետր բեկֆորդովան թել, երկու ռումբ։

—

Լօնդոն.—«Դէյլի-Տելեգրաֆ» լրագրին հաղորդում են Բուխարէստից, որ կառավարութիւնը հեռագրով Սօֆիա մի նոտա է յանձնել, որով յայտնում է, թէ բումին կառավարութիւնը կը դիմէ ակտիվ գործողութիւնների, հէնց որ Բոլգարիան պաշտօնապէս պատերազմ յայտարարէ Սերբիային։ Զօրաժողով կայացնելու և զօրքերը դէպի սահմանը ուղարկելու բոլոր միջոցները ձեռք են առնված։

Միևնոյն լրագրին տեղեկացնում են Սալոնիկից, որ բոլգարների ընդհարումները Զլէտովի մօտերը շարունակվում են։ Բոլգարները, ստանալով օժանդակ գնդեր, դիմեցին յարձակման։ Մինչև յունիսի 13-ի գիշերը բոլգարները կորցրել էին սպանված 377 զինուոր և 51 հայդուկ, 600 վիրաւոր, սերբերը՝ 188 սպանված և 400 վիրաւոր։

—

Ռակիւբ.—Միտրօվիցայից եկան 6000 չերնոգօրցիներ, որոնց ցոյց տրվեց հանդիսաւոր ընդունելութիւն։

—

Աթէնք.—Վենիզէլոսի Բէլգրադ գալու տեղեկութիւնները վաղաժամ են։

—

Սալոնիկ.—Հայրենիների պարագլուխ Սանցակէին մեկնեց Վալոն «Աբացիա» շոգենաւով։

—

Բէլգրադ.—«Պրես-Բիւրօն» ճշդում է, որ Զլէտովի մօտ տեղի են ունեցել սերբ-բոլգարական ընդհարումներ, և աւելացնում է, որ այդ տեսակ ընդհարումներ տեղի են ունենում և վերջին հեռագիրը Բէլգրադից ուղարկելուց յետոյ։

—

Սալոնիկ.—Բոլգարների տներում խուզարկութիւնների ժամանակ յոյն իշխանութիւնները շարունակում են զէնքեր, ուժանակ, պերօքսիլին գտնել։ Սակայն ձերբակալութիւնների թիւը այնքան էլ մեծ չէ։ Շատ պայթուցիկ նիւթեր երևան հանվեցին երկաթուղային բոլոր ծառայողների բնակարաններում։ Երէկ գտնվեց 100 կիլոգրամ պիրօքսիլին, 800 մետր բեկֆորդովան թել, երկու ռումբ։

—

Լօնդոն.—«Դէյլի-Տելեգրաֆ» լրագրին հաղորդում են Բուխարէստից, որ կառավարութիւնը հեռագրով Սօֆիա մի նոտա է յանձնել, որով յայտնում է, թէ բումին կառավարութիւնը կը դիմէ ակտիվ գործողութիւնների, հէնց որ Բոլգարիան պաշտօնապէս պատերազմ յայտարարէ Սերբիային։ Զօրաժողով կայացնելու և զօրքերը դէպի սահմանը ուղարկելու բոլոր միջոցները ձեռք են առնված։

Միևնոյն լրագրին տեղեկացնում են Սալոնիկից, որ բոլգարների ընդհարումները Զլէտովի մօտերը շարունակվում են։ Բոլգարները, ստանալով օժանդակ գնդեր, դիմեցին յարձակման։ Մինչև յունիսի 13-ի գիշերը բոլգարները կորցրել էին սպանված 377 զինուոր և 51 հայդուկ, 600 վիրաւոր, սերբերը՝ 188 սպանված և 400 վիրաւոր։

—

Ռակիւբ.—Միտրօվիցայից եկան 6000 չերնոգօրցիներ, որոնց ցոյց տրվեց հանդիսաւոր ընդունելութիւն։

—

Բէլգրադ.—Հասարակական շրջանները և մամուլը այն կարծիքի են, որ կառավարութիւնը իրաւունք չունի զոհել կենսական շահերը ուսմիեցէ։

Գահաժառանգը այցելեց նախկին թիւրք օֆիցէրներից կազմված կամաւորների բանակը և գոհունակութիւն յայտնեց եռանդուն ծառայութեան համար։

—

Սոֆիա.—Բուսմինիայի զօրահաւաքի առիթով «Միրը» գրում է. «Բոլգարիան անպայման ապացուցեց, թէ անկեղծօրէն կամենում է ապրել Բուսմինիայի հետ սերտ բարեկամութեամբ։ Բուսմինիայի վարմունքը յայտնի չէ։ Մենք հաւատացած ենք, որ Բուսմինիան չի խառնվի սերբ-բոլգարական վէճին»։

«Բոլգարիան» ասում է. «Բոլգարիան, որ պատերազմ մղեց յանուն իր դաւանակիցների ազատագրութեան, չի տատանվի ազատել նրանց յունական նոր բռնութիւնից»։

Իր պատասխան-նոտայում Ցունաստանը մերժում է Բոլգարիայի առաջարկութիւնը զինաթափութեան մասին։

—

Վիէննա.—Լրագրների ասելով ծանր տպաւորութիւն է գործում այն տեղեկութիւնը, թէ Բուսմինիան միջամտելու է սերբ-բոլգարական վէճին։ Աւստրիական քաղաքականութեան նպատակն է՝ աջակցել բոլգար-բուսմինական միացման Ռուսաստանի ճանապարհը կտրելու համար։

—

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
14, 15 և 16 յունիսի

Պարիզ.—Պալատը շարունակեց երեքամեայ զինուորական ծառայութեան օրինագծի քննութիւնը։ Բարտուն ասաց, որ օրինագիծը ներկայացվեց Գերմանիայի զինուորական ոյժերի բացառիկ աւելացման պատճառով. կառավարութիւնը ընդունելի չէ գտնում բոլոր հականախագծերը, որոնք ծառայութեան ժամանակամիջոցը երկարեցնում են պակաս չափով։ Ֆրանսիան հաստատ վճռել է ապրել խաղաղութեամբ՝ պաշտպանելով միևնոյն ժամանակ իր պատիւն ու արժանաւորութիւնը։ Կառավարական կուսակցութիւնը Բարտուին ողջունեց արաւ։

—

Բերլին.—Ռէյխստագն ընդունեց կառավարութեան այն օրինագիծը, որով 240 միլիոն մարկի պահեստի գումար է հիմնվում գերմանական պետութեան զինուորական նաւատորմը ուժեղացնելու համար։ Սոցիալիստների առաջարկութեամբ որոշում կայացաւ՝ նշանակել դաշնակցական խորհրդի ձեռքով յատուկ պաշտօնեաներ, որոնց պարտականութիւնը պէտք է լինի որոշել այն հարկի չափը, որ վճարելու են գերմանական դաշնակից թագաւորները իրանց կալուածքների համար։ Դրանով ոչնչանում են միանգամայն գերմանական կառավարիչ միապետներին հարկերից ազատող արտօնութիւնները։ Սակայն կարծում են, որ երրորդ ընթերցման ժամանակ սոցիալիստների առաջարկութիւնը կը մերժվի։

Ռէյխստագը քննեց զօրքի ուժեղացման համար հերթական գումարները նշանակելու հարցը։ Բիւջէտային մասնաժողովը փոխել է կառավարական օրինագիծը լիբէրալ ուղղութեամբ։ Կենտրօնը անցաւ ձախակողմեանների կողմը։ Մասնաժողովը ռէյխստագում տեղեկաբեր կարգեց սոցիալիստ Զիւդէկումին։ Պոնպանողականների վերջերները կշտամբեցին կառավարութեանը իր օրինագծերը թոյլ պաշտպանելու մէջ։ Ֆինանսների մինիստրը յայտնեց, որ թէև կառավարութիւնը այնքան էլ համաձայն չէ առանձին որոշումների հետ, բայց և այնպէս դաշնակցական խորհուրդը ընդհանուր առմամբ հաւանութիւն է տալիս ռէյխստագի ընդունածին։

—

Բերլին.—Ռէյխստագում զրուորական օրինագծի երրորդ ընթերցման ժամանակ տեղի ունեցան աղմկալի տեսարաններ։ Սոցիալիստ Հէյդէմանը, խօսելով միլիտարիզմի դէմ, Գերմանիային անուանեց սպառազէնների գործակալ-պրովոկատոր։ Պետական կանցլերը իր խիստ պատասխանի մէջ սոցիալիստների հասցէին՝ հերքեց այն նկատողութիւնը, թէ իբր քննվող օրինագծով Գերմանիան հետամուտ է պատերազմ առաջ բերել։ «Գերմանիան—ասաց կանցլերը,—թշնամիներ չէ որոնում և կամենում է ապրել հարեւանների հետ խաղաղ ու բարեկամութեամբ։ Այդ ապացուցվեց երկար խաղաղ ընթացքով։ Ամենքին յայտնի է պատմական այն ճշմարտութիւնը, թէ բերդը լաւագոյն պաշտպանութիւնն է յարձակումից։ Ժողովուրդը գիտէ, որ մեր հզօրութեան հետ աճում է Գերմանիայի բարեկամութիւնը»։ Կանցլերի ճառը ընդհատվում էր հաւանութեան բացագանչութիւններով, նաև սոցիալ-դեմօկրատների խիստ աղաղակներով։

—

Հոսմ.—Հեղինակաւոր զինուորական-ծովային շրջաններում անհանգստութիւն է տիրում այն առիթով, որ 1915 թ. Իտալիան նաւատորմի ուժեղութեան տեսակէտից վեցերորդ տեղից դառնում է եօթերորդ, զիջելով այն Աւստրիային։

—

Կիլ.—Եկաւ իտալական թագաւորական «Տրինակրիա» զրօսանաւը և խարիսխ ձգեց կայսերական «Հոհենցօլերն» զրօսանաւի կողքին։

—

Պետերբուրգ.—Մինչև յուլիսի 20-ը մեկնեց զինուորական մինիստրը, դրօծերի վարումը յանձնելով իր օգնական գեներալ Վէրնարդէրին։

—

Ուրգա.—Տեղս եկած մոլգօլները պատմում են, որ Կուկուխոտի մօտերը մօտ 60 մոնգոլական լամաներ, փախչելով չինացիների հալածանքից, թաքնվել են մի տեղում, ուր և բոլորին այրել են։

—

Մուկդէն.—Պէկինի կառավարութիւնը վճռել է Ներքին Մոնգոլիայում նշանակել կառավարական կոմիսար լայն վարչական ու զինուորական լիազօրութիւններով։

—

Աղէքսանդրիա.—Անգլիական նաւատորմը, բաղկացած վեց յածանաւից ու մի քանի ականանաւերից, եկաւ եգիպտական ջրերը՝ վարժութիւններ կատարելու համար։

—

Թէհրան.—Պարսիկ կօզակները լիակատար կարգով եկան Համադան, որտեղից երկու օր յետոյ մեկնում են Քիւրդստան՝ այնտեղ Սալար-ուդ-Դօվլէին հալածելու համար։

—

Լօնդոն.—Մարոկկոյի էքս-սուլթան Մուլայ-Հաֆիդը եկաւ Ջիբրալտար։ Մի քանի օր առաջ Անգլիա անցաւ Ջիբրալտարով էքս-սուլթան Աբդիւլ-Ազիզը։

Կալկաթայից հաղորդում են, որ կուլտուրական հասարակական խաւերին պատկանող մի քանի հնդիկներ սպանվել են ռումբերով կալկաթում։

—

Արաղ.—Սէյմի ընտրութիւններին Տիսան վերընտրվեց 907 ձայնով։

—

Պետերբուրգ.—Պարսից պետական խնամակալ Նասր-ուլ-Միւլքը երէկ մեկնեց Պարիզ։

—

Կահիրէ.—Մամուլը հաղորդում է, որ Կիտչենէրը Լօնդոն մեկնելիս առաջարկելու է Մուդանը դարձնել անգլիական գաղութ, փոխարէնը Եգիպտոսին տալով որոշ նպաստ ամեն տարի։

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
14, 15 և 16 յունիսի

Լօնդոն.—Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ կայացաւ ի պատիւ Պուանկարէի Գրէյի կազմած պաշտօնական ճաշը։ Ներկայ էին Ուէլսի պրինցը, Կենտաւտոի դուքսը, կաբինէտի անդամները։

Երեկոյեան պրեզիդէնտը եղաւ պալատական պարահանդէսին Բուկինհէմի պալատում, ուր ներկայ էին մօտ 2500 հոգի, թագաւորական ընտանիքը, դիպլոմատիական մարմինը։ Թագաւորը պարեց շվէդական գահաժառանգ պրինցուհու հետ, Ֆրանսիական դեսպանը՝ Բատենբերգի պրինց Հէնրիխի կնոջ հետ, ռուսաց դեսպանը՝ Կենտաւտի պրինցուհի Պատրիցայի հետ։ Ընթրիքի գնալիս Պուանկարէն թեռնցուկ էր թագուհու հետ։

Ռէյտէրի տեղեկութիւնների համաձայն, Պիշօնը և Կամբոնը արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ խօսակցութիւն են ունեցել Գրէյի և Նիկոլսօնի հետ, քիչ յետոյ բոլոր չորս հոգին մի ժամաւել խորհրդակցել են Պուանկարէի հետ Օէնտ-Ջէմի պալատում։ Ռէյտէրը լիազօրված է յայտնելու, որ խորհրդակցութիւնը վերաբերում էր ոչ միայն բալկանեան ճգնաժամին և խաղաղութիւնը պահպանելու հարցին, այլ և Անգլիային և Ֆրանսիային հետաքրքրող թիւրքաց գործերին վերաբերեալ հարցերին, և առհասարակ երկու պետութիւնները շահերը շօշափող խնդիրներին։ Թէև պաշտօնական փաստաթուղթ չը ստորագրվեց, սակայն պարզվեց, որ երկու մեծ պետութիւնների միջև գոյութիւն ունեցող համաձայնութեան բոլոր կէտերի նկատմամբ հայեացքների լիակատար յարմանութիւն ու միակերպութիւն է տիրում։

Ռէյտէրի ներկայացուցչին Պիշօնը յայտնեց, որ Պուանկարէն չափազանց զգացված է ցոյց տրված ընդունելութիւնից։ Պրեզիդէնտի գալուստը ուժեղ ազդեցութիւն գործեց Ֆրանսիայի և Անգլիայի համաձայնութիւնը ամրապնդելու վրա։ Գրէյի հետ ունեցած խորհրդակցութիւնները երևան հանեցին դիւանագիտական ամբողջացած համաձայնութիւն բոլոր հարցերի վերաբերութեամբ։ Պրեզիդէնտի այցելութիւնը այդպիսով կը ծառայէ ընդհանուր խաղաղութեան գործին։

Այսօր Պուանկարէն մեկնում է Դուվրի վրայով, ուր խարիսխ է ձգել Ֆրանսիական նաւատորմը։

—

Կալէ.—Պուանկարէն, գալով Լօնդոնից, քաղաքային վարչութեան ընդունելութիւնից յետոյ մեկնեց Պարիզ, ողջունվելով ազգաբնակութիւնից։

—

Պարիզ.—Պուանկարէն վերադարձաւ։

—

Լօնդոն.—Թագաւորը դիմեց Պուանկարէին հետևեալ նամակով. «Թագուհին և ես շնորհակալ ենք ձեզանից սիրալիր նամակի համար և ջերմագին հաւատացնում ենք ձեզ այն մեծ գոհունակութեան մէջ, որպիսին պատճառվեց մեզ և մեր երկրի ժողովրդին նրանով, որ դուք հնարաւորութիւն ստացաք այցելել մեզ։ Գոհ եղանք աւելի, երբ տեղեկացանք, որ դուք հաճելի ապաւորութիւն ստացած էք այստեղ եղած ժամանակ։ Ցանկանում ենք ձեզ բարեյաջող ճանապարհորդութիւն։ յոյս ունենք, որ վերջին օրերի դէպքերը այնքան էլ չը յոգնեցրին ձեզ»։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
14, 15 և 16 յունիսի

Կ. Պօլիս.—Կառավարութիւնը, համոզվելով որ Մահմուդ-Շեվքէթ-փաշայի սպանութեան համար դատապարտվածների մահապատիժը վատ ազդեցութիւն է անում ազգաբնակութեան վրա, ամեն կերպով աշխատում է գործը մոռացութեան տալ։ Լրագրներին արգելված է գրել. մահապատիժների բացիկները գրաւված են։ Զինուորական նահանգապետը յայտարարում է, որ մամուլին արգելվում է հաղորդել մահապատժի մանրամասնութիւնները, մասնաւորապէս բերել դատապարտեալների մահից առաջ արտասանած խօսքերը, որպէսզի ազդաբնակութիւնը չիմանայ նրանց արիութեան մասին։ Թիւրքական մէկ և հայկական երկու օրաթերթ, որոնք խախտել էին նահանգապետի կարգադրութիւնը, գրաւվեցին, իսկ «Դաշնակցութեան» օրգան «Ազատամարտը», որ տպել էր Պրեսանսէի դիմումը սուլթանին՝ դատավճիռը չը ստորագրելու խնդիրքով, և որ հրատարակել էր նոյնպէս խիստ յօդուած, որ Թիւրքիայի իրերի ներկայ դրութիւնը համեմատում է Ֆրանսիական յեղափոխութեան հետ, չէ գրաւված։ Դէպի «Ազատամարտը» ցոյց տրված այդ տեսակ վերաբերմունքը բացատրվում է նրանով, որ կոմիտէտը երկիւղ է կրում առաջ բերել «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան դժգոհութիւնը։

—

Կ. Պօլիս.—Մինչև աքսորվեցին 50 հոգի, որոնց թւում են նախկին շատ ոստիկանական պաշտօնեաներ։

Բուսմինական «Եվիզվէստա» յօդաշնաւ հրման ստացաւ վերադառնալ բուսմինական ջրերը։

Երկարատև հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց սուլթանի երկրորդ որդի Մէջէմ-էֆէնդին։

—

Կ. Պօլիս.—Զինուորական մինիստրի Զաթալջայի տակ մնալը և գլխաւոր շտաբը այն լրագիրներն ուղարկելու արգելքը, որոնք դատապարտում են Մահմուդ-Շեվքէթ փաշայի սպանութեան համար կայացված մահապատիժը, վկայում են օֆիցէրական շրջանում շարունակվող յուզմունքի մասին։

«Մ. և Ա.» կոմիտէտը իր դրութիւնը Անատօլիայում ամրապնդելու համար վճռել է գլխաւոր քաղաքները պատգամաւորութիւն ուղարկել, որպէս զի նոր ռէժիմական ակումբներ հիմնեն օսպօզիցիային ընդդիմադրելու համար։ Պատգամաւորութեան խնդիրն է հաստատանալ—արդեօք բոլոր զօրահրամանատարները և ժանդարմները նուիրված են կոմիտէտին թէ ոչ, և կասկածելիներին հեռացնել պաշտօնից։

ՊԱՐՈՆՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏՈՒՄ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
14, 15 և 16 յունիսի

Վիէննա.—Պարոնների պալատը ընդունեց ժամանակաւոր բիւջէն և ձեռնարկեց արտաքին քաղաքականութեան քննութեան։ Կոմս Շտիւրգկը, վկայելով որ բալկանեան դաշնակիցների յարաբերութիւնների չափազանց լարված դրութիւնը սկսում է թուլանալ, որովհետև բալկանեան պետութիւնները ըստ երևոյթին ոտք են դրել տարաձայնութիւնները խաղաղ ճանապարհով հարթելու ուղիի վրա, յայտնեց, որ դէպքերի այդօրինակ զարգացումը ամենուրեք կընդունվի ողջոյնով, մանաւանդ աւստրօ-ունգարական միապետութեան մէջ, որ պարուրում է իր մէջ կենդանի գոհունակութեան զգացմունքներ։ Առ այժմ դժուար է նախադուշակել որոշակի կերպով, թէ ի՞նչպիսի ճանապարհով դաշնակիցները համաձայնութեան կը յանգեն։ «Ինքնին պարզ է,—ասաց Շտիւրգկը,—որ մեր ազդեցութիւնը բալկանեան պետութիւնների ձեռք բերած երկիրների հարցի կանոնաւորման վրա ողջունվում է համահաւասար համակրանքով, ինչպէս Բալկանեան թերակղզու ոչ-պատուաւոր ժողովուրդների նուաճումները։ Եթէ բոլոր բալկանեան ժողովուրդները իրանց ոյժերը նուիրեն իրանց ներքին կեանքի հերթական խնդիրների լուծման, այդպիսով և նրանք քաղաքական տեսակէտից ամենալաւագոյն կերպով կիրագործեն իրանց նշանակութիւնը եւրոպական հաւասարակշռութեան օրստեմի մէջ, որի երերումը պէտք է ցնասէ հէնց իրանց առաջադիմութեան ազդութիւնը։ Այդ երերման առաջն առնելուն էլ հետամուտ է Աւստրօ-Ունգարիայի քաղաքականութիւնը» (բուռն ծափահարութիւն)։

—

Վիէննա.—Պարոնների պալատում բիւջէի վիճաբանութիւնների ժամանակ կոմս Զէրնինը յայտնեց, որ եթէ Աւստրիան հոգայ, որպէսզի Բալկաններում և Պետերբուրգում հասկանան, թէ Աւստրիան ամեն միջոցնե-

բով պաշտպանելու է իր կենսական շահերը Բալկաններում, և եթէ Աւստրիան ձգտէ իր յարաբերութիւնները բարեւաւելու Սերբիայի հետ ու տնտեսական ճանապարհով լուծէ հարաւ-սլաւօնական հարցը, ապա հիմք չի լինի յոռետեսութեան և վերստին հնարաւորութիւն կերևայ աւելի կենսունակ նայել ապագային։

Իշխան Շելանցենբերգը ցաւ յայտնելով ատրիարքական սլաւօնների ակտիվ քայլերի առիթով՝ ասաց, որ Սերբիայի վերաբերութեամբ հասարակ զիջման քաղաքականութիւնը անտեղի է. պէտք է վճռել անհրաժեշտութեան դէպքում բռունցք ցոյց տալ և ամենավճռական կերպով դիմադրել Սերբիայի թշնամական ոտնձգումներին։

Պատգամաւոր Բերն-Էյտերը ընդգծեց Ռուսաստանի ունեցած ազդեցութիւնը բալկանեան տէրութիւնների վրա և Սերբիայի որոշ հնարափոփոխութիւնները և ասաց, որ իբրեթէ բալկանեան գործերի մէջ յեղաշրջում կատարվի, դէպի որը արտաքին գործերի մինիստրութիւնը պէտք է պատշաճ ուշադրութեամբ վերաբերէ։

Կոմս Լիւցէվը գոհունակութեամբ շեշտեց Իտալիայի հետ դաշնակցական կապուութիւնը և հերքեց այն կարծիքը, թէ իբր վերջին բալկանեան ճգնաժամի միջոցառութեան պրեստիժն ընկաւ։

Մարկիզ Բակհէյմը ընդգծեց, որ Գերմանիան հաւատարիմ է դէպի Աւստրիան ազգական հարցում։ Աւստրօ-Ունգարիայի և Ռուսաստանի յարաբերութիւնների առիթով հռետորը ասաց, որ թէև մթնոլորտը չէ աշխատում հանդիսանալ որևէ մեծ պատութեան, կարիք չունենալով դրան, բայց և այնպէս դէպի Ռուսաստանը լիակատար վստահութիւն տածելն էլ միշտ ցանկալի չէ։ Անհրաժեշտ է լուծել ճգնաժամը Ռուսաստանի համաձայնութեամբ, առանց երկուստեք ինքնասիրութիւնը վնասելու։ Այդ հանգամանքը կը նպաստէր իրերի վստահութիւնը վերականգնելուն։

Զեկուցանող Պլենէրը, յիշեցնելով քաղաքական լարված յարաբերութեան մասին, պնդեց նոր զինուորական դիմադրայատկացումների վրա։ «Մենք ամենքս խաղաղութիւն ենք կամենում—եզրափակեց նա,—սակայն պէտք է զինված ներքին կերպով միացած լինենք, ոչպէս զի վստահութիւն ստեղծելով դէպի մեզ մեր բարեկամների կողմից՝ մենքս ժամանակ յարգանք ներշնչենք մեր թշնամիներին»։

Զեկուցանողի ճառից յետոյ ժամանակաւոր բիւջէն ընդունվեց երրորդ ընթերցմամբ։

ՄԻ ՀԱՄԵՍՏ ՆՈՒԻՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սղերդից գրում են «Վան-Տոսպին» հետեւեալը.

«Կովկասաբնակ ա. Թադոսի Յարութիւնեան 5300 ֆրանկ Միացեալ Ընկերութեան տրամադրութեան տակ դրած է։ Իբր մատակարարութեան ծախք նուիրուած է նաև 25,000 ֆրանկ։ Յիշեալ դումարով զրոց մը պիտի բացուէր Բիթլիսի շրջանակէն հոն՝ ուր յարմար էր։ Կը վճարէր նաև շինութեան պակաս ծախքը։ Սղերդցին օգտուելով Միացեալ Ընկերութեանց մեր շրջանի վարժարանաց ընդհանուր տեսուչ Յովսէփ էֆ. Դուլյուֆեանի ներկայութենէն և վճարելով պակաս 200 լիրայի մօտ գումարը՝ այդ բարեգործութիւնը պիտի վայելէ։ Շինութեան պիտի ձեռնարկուի շուտով»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍ ԲՆԱԳԻՏՆԵՐԻ ԵՒ ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ XIII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Մոսկվայում բնագէտների և բժիշկների XII համառուսական համագումարը փակվելուց յետոյ որոշվեց հետեւեալը կայացնել Կովկասում։ Այդ մասին յայտնվեց 1911 թ. հոկտեմբերին Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Նիկ. Ֆ. Բուգոլֆին, ըստ որում համագումարի տեղի պատիւը բաժին ընկաւ Կովկասի մայրաքաղաք և փոխարքայանիստ Թիֆլիս քաղաքին։

Այդ ժամանակից ի վեր մինչև այժմ շարունակվեց մի տակաւն ու անդուլ աշխատանք համագումարը կազմակերպելու շրջանում հոգաբարձու Բուգոլֆի անմիջական հսկողութեան տակ։

Ու այդ հսկայական աշխատանքի արդասիքը երևաց յունիսի 16-ին, Արքունական թատրոնում տեղի ունեցած փառահեղ հանդէսի մէջ։

Ճիշդ ժամը 1-ին ամբողջ Արքունական թատրոնը՝ իր ընդարձակ բեմով հանդերձ՝ ծայրէ ծայր լի է համագումարի անդամներով, հիւրերով, պաշտօնական, քաղաքացիական հիմնարկութիւններ երկսեռ ներկայացուցիչներով, մամուլի գործիչներով և այլն։

Ամբողջ թատրոնը լուսաւորված է էլեքտրականութեան առատ լոյսով։ Բեմի առաջամասում դրված են պրեզիդիումի սեղանները, որի եռակում անհամար նստարանների վրա նստած են ինչպէս համագումարի անդամների մի մասը, այնպէս և շնորհաւորելու եկած պատգամաւորները. բեմի վրա են նաև մամուլի ներկայացուցիչները։ Իսկ թատրոնում ոչ մի ազատ տեղ չը կար. շատերն էլ ոտքի վրա էին։

Պրեզիդիումի սեղանների մօտ առանձին տեղեր գրաւված ունին փոխարքայի երկու օգնականները՝ գեներալ Շատիլով և սենատոր Վատացի, Թիֆլիսի նահանգապետ Զէրնէավսկին, քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան, կովկասեան ուսումն. շրջանի հոգաբարձու Բուգոլֆի և այլ պաշտօնական անձինք։

Համագումարը բանում է Բուգոլֆը, որ արտասանում է ողջոյնի ճառ համագումարը կազմակերպող կարգադրիչ կոմիտէի կողմից։ Ընդգծելով որ բնագէտների և բժիշկների համառուսական XIII համագումարը առաջին անգամն է, որ տեղի է ունենում Ռուսաստանի ծայրերկրներից Կովկասում և մասնաւորապէս այդ արդէն իրագործված գաղափարի դժուարութիւնը Կովկասի ազգաբնակութեան համար, հռետորը յայտնեց, որ Կովկասի բոլոր հասարակական գործիչները, առանց ազգի խտրութեան, ձգտում են ամէն կուլտուրական աշխատանքով հաղորդակից լինել ընդհանուր մայր հայրենիքի՝ Ռուսաստանի քաղաքացիական կեանքին։ Ապա Բուգոլֆի յիշեց փոխարքայի դէպի կազմակերպիչ կոմիտէի ծանր աշխատանքը ցոյց տուած սիրալիր վերաբերմունքի մասին, ասելով որ միջոցների նկատմամբ փոխարքան գումարներ է յատկացրել զեմստվոյին հասոյթներից։ Բացի դրանից ժող. լուս. մինիստրութիւնը համաձայնել է հրատարակել համագումարի զրաղմունքների աշխատանքները առանձին գրքով։ Կոմիտէը գործել է նախկին համագումարների գործադրած ծրագրով։ XIII համագումարի մէջ մուծված է և գիտական անատոմիաբանութեան սեկցիա։ Կոմիտէը բացել է գիտական արդիւնաբերական ցուցահանդէսներ։ Նաև իր գործունէութեանը մասնակից է անել տուել համարեա բովանդակ Անդրկովկասը, նշանակելով տեղական մասնաժողովներ։ Ներկայ համագումարի անդամների թիւը մինչև այսօր 3009 է, որից 2118 օտար քաղաքներից են եկել։ «Ողջունում եմ և ամբողջ սրտից ցանկանում.—վերջացրեց Բուգոլֆի իր ճառը,—որպէսզի համագումարը ցոյց տայ Կովկասի ցանկացած պտղաբեր աշխատանքը»։

Այնուհետև Բուգոլֆի զեկուցման համաձայն համագումարը ծափահարութիւններով ընտրում է համագումարի ընդհանուր ժողովների նախագահ Մոսկվայի համալսարանի քիմիայի պրոֆէսոր Կոբրուկովին (յայտնի Դ. Մ. Մենդելէեվի աշակերտ), նախագահի օգնականներ՝ պրոֆէսոր Կուլագինն և Մոսկվայի համալսարանի բժշկական ֆակուլտէտի պրոֆէսոր Իս. Գր. Օբլանսկին։

Բացի յիշեալ անձերից պրեզիդիումի կազմի մէջ մտնում է կազմակերպիչ կոմիտէը իր նախագահներով և քարտուղարներով հանդերձ։

Նախագահ ծերունի պրոֆէսորը շնորհակալութիւն է յայտնում իրան ցոյց տրված պատուի համար, շեշտում է Թիֆլիսին բաժին ընկած պատիւը, նախատեսում է համագումարի զրաղմունքների արդիւնաբերութիւնը, մեծ գովասանքով խօսում է բնական հարստութիւններով զեղեցիկ Կովկասի մասին, որ նման է հիմաւորից յուսեան Կօլխիդային, թէև ի հարկէ անհրաժեշտ է տակաւին չափազանց առատ եռանդ գործադրել այդ բնական հարստութիւնները շահագործելու համար։ Գիտական այդ ասպարէզի բանալին կայանում է Կովկասի բարձր կրթական հաստատութեան շուտափոյթ իրականացման մէջ (բուռն ծափեր)։ Վերջում պրոֆէսորը առաջարկեց համագումարի պատուաւոր նախագահ հռչակել մեծ աշխատանք թափած ուսումն. հոգաբ. Բուգոլֆին, որ ընդհանուր ծափահարութեան մէջ շնորհակալութիւն է յայտնում։

Կովկասի փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկովի կողմից հանդամարին ողջունում և լիակատար աջակցութիւն է մաղթում, յայտնելով բարի գալուստ համագումարի անդամներին, փոխարքայի զինուորական մասի օգնական գեներալ Շատիլովը։

Բուգոլֆը զրանից յետոյ կարդում է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Կասսոյի, սրա օգնական բարոն Տաուբէի և ռեսորի ու արդիւնաբերութեան մինիստրի օգնական Բարգի շնորհաւորական հեռագիրները։

Ինքը Բուգոլֆը ողջունում է կովկասեան ուսումնարանական շրջանի կողմից, ասելով որ համագումարը պէտք է փութացնէ Թիֆլիսի համալսարանի բացումը միայն, քանի որ համալսարանը բանալու միտքը արդէն ընդունված է սկզբունքով կառավարական բարձր խաւերում։

Ապա հետզհետէ ողջունում են համագումարն իշխ. Արքանգին Թիֆլիսի նահանգի վրաց ազնուականութեան կողմից, Ալ. Խատիսեան՝ Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան կողմից, սենատոր Վատացին՝ ռուսաց աշխարհագրական ընկ. կովկասեան բաժանմունքի կողմից։ Ի միջի այլոց սենատորը նկատեց, որ Կովկասն ևս, Ռուսաստանի նման, վերջերս ակներև նշաններ է ցոյց տալիս կուլտուրական գործունէութեան տաղանդով ընթանալու։ Կովկասը կամենում է, որ գիտութեան պաշարով զինված գործիչները իրան ցոյց տան լուսաւորութեան ու առաջադիմութեան նոր ուղիներ։ Մայրաքաղաքի մի քանի հաստատութիւնների կողմից ողջունում է պրոֆ. Օբլանսկին։ Կարդացվեց Կայսերական Կովկասեան Բժշկական Ընկ. շնորհաւորական հեռագիրը։

Ալ. Քալանթար շնորհաւորում է նախ Կայսերական Կովկ. Գիւղատնտեսական, իսկ յետոյ Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկ. կողմից։

Լօպատինսկին՝ Մոսկ. Կայսերական Հնագիտական Ընկ. կովկ. բաժանմունքի կողմից։

Տէր-Ղազարեանը՝ Կազանի համալսարանի բժիշկների ընկ. կողմից։

Բարգսէրը՝ Օդեսայի տեխնիկական ընկ. կողմից։

Պրոֆ. Բլագովիդովը Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների կողմից։

Բախմետիէվը՝ Թիֆլիսի տեխնիկական ընկ. կողմից։

Պրոֆ. Կուգլէրը գեղեցիկ ճառով ողջունում է Մոսկվայի քաղաքային Շանեավսկիի անուան ազատ համալսարանի կողմից։

Շնորհաւորանքներ եղան նաև բնականագիտական գիտելիքներ տարածող Մոսկվայի ընկ., բնական-պատմական գիտութիւններ տարածող ռուսական ընկ. կողմից։

Շնորհաւորեց Զավախովը՝ վրաց պատմա-ազգագրական ընկ. կողմից։

Բնութիւնը սիրողների Թիֆլիսի ընկ. կողմից։

Եակուբովիչը՝ Թիֆլիսի ֆարմացէվտների ընկ. կողմից։

Թիֆլիսի ատամնաբոյժների ընկ. կողմից։

Պետերբուրգի անտառային ընկ. կողմից։

Խարկովի տեխնոլոգիական ինստիտուտի կողմից։

Պետերբուրգի բանէօլոգիական ընկերութեան կողմից։

Դարձեալ եղան ողջոյններ Վլադիկավկազ, Ալէքսանդրոպոլ, Սօչի քաղաքների կողմից, Թիֆլիսի Ռուսաբանական այգու և կովկասեան թանգարանի կողմից, Մոսկվայի պոլիտեխնիկական ընկ. կողմից։

Այնուհետև Բուգոլֆը զեկուցեց, որ ստացվել են 40-ի չափ շնորհաւորական հեռագիրներ, որոնց թւում Բոլգարիայի Սոֆիա քաղ. համալսարանի, Պրագայի չեխական V բնագէտների համագումարի կողմից, պրոֆ. Եգորովից, Ալտայից։ Ամենավերջը կարդացվեց Կովկասի Կանանց Ընկ. ողջոյնի գիրը։

Նախագահը զրանից յետոյ յայտարարեց ընդմիջում քառորդ ժամով։

Ընդմիջումից յետոյ պրոֆ. Օբլանսկին կարդաց առդիտորիայի խորին լռութեան մէջ մի վերին աստիճանի հետաքրքրական բեֆերատ «Առավիսմի (սկզբնական տիպի վերստին երևալը սերմնատոմութեան ժամանակ) երևոյթը մարդու հոգեկան-նեարդային կեանքում» թեմայով։ Դժբաղդաբար յարգելի պրոֆէսորը խօսում էր շատ ցածր ձայնով և մի երկու տեղ անկարող եղանք լսել, հետաքրքիր և պահել յիշողութեան մէջ։ Ընդհանուր առմամբ պրոֆ. Օբլանսկին կենտրոնանում է հետեւեալ թէզիսների վրա։ Նորագոյն բժշկական փորձերը ապացուցանում են մարդ էակի անատոմական ծագման հիպոթէզը մանաւանդ կապիկից սերվելու նկատմամբ։ Մարդու հոգին չը պէտք է ընդունել սոսկ մի սովորական բան, մի հասարակ արտ, որի հետ ամէն բան կարելի է անել։ Մարդու հոգին իր մէջ պարունակում է պարարտ հող, որի մէջ բուսնում է ընկած հատիկը։ Մարդու հոգին պարուրում է կատարելագործվելու ատգմեր, որոնցից զուրկ են կենդանիները։ Մարդու ուղեղը մարդուն դարձնել է տալիս աշխատանքի ընդունակ զանազան ասպարէզներում։ Առողջ մարդու մէջ ատավիզմը չը կայ, մինչդեռ ֆիզիոլոգիական տեսակէտից մարմինը ատաճանաբար հիւծվում է հիւանդութիւնների ժամանակ։ Պէտք է աշխատել ամէն կերպ մարդու կազմուածքի առողջութեան և մտքի ու հոգու անբասիր կատարելագործութեան մասին։ Մանաւանդ պէտք է ոչնչացնել մարդու մէջ ստեղծվող վախը, երկիւղը (յարգելի պրոֆէսորը առանձնապէս շեշտեց երեխաներին վախեցնելու համատարած սովորութիւնը արմատախիլ անելու անհրաժեշտութեան վրա)։ Բոլոր հասարակական, կուլտուրական, գրական և այլ գործիչները պէտք է խուսափեն կեղծ պատկերացումներից, փանատիզմից։ Մարդկութեան լուսաւորիչները պէտք է առանդրվին անբիծ, մաքուր վեհ իդէալով և իրանց սերմերը ձգեն ոսկի երիտասարդութեան պարզ սրտերի մէջ։ Յարգելի պրոֆէսորը մարդու հոգու յատակութեան, շիտակութեան օրինակը պարզ պատկերացնելու համար ասաց. «Ով եղել է լեռան վրա և տեսել արևի հրաշալի ծագումը, նա գիտէ թէ որքան զմայլելի, հրապուրիչ է այդ։ Սակայն երբեմն արևը ծածկվում է խիտ ամպերով.—«Աշխատեցէք, պարոններ, մարդու հոգին միշտ պահել արևի նման պարզ, անբիծ, լուսաւոր, պայծառ ու փայլող և ընաւ մի մթագնէք այն սև ու խաւար ամպերով»...

Ունկնդիրների երկար ու բուռն ծափահարութեան տակ պրոֆէսոր Օբլանսկին իջնում է ամբիոնից։

Երկրորդ բեֆերատը այդ օրը կարդաց Կ. Սատունինը «Կովկասի կենդանական աշխարհի ստորաբաժանումը այդ երկրի կենդանաբանութեան պատմութեան հետ հանդերձ» թեմայով։

Ժամանակի ուշ լինելու պատճառով մենք, շատերի թւում, անկարող եղանք լսել յիշեալ բեֆերատը։

Մոռացանք մեր յօդուածի սկզբում յիշել, որ շաբաթ, յունիսի 15-ի երեկոյեան ժամը 8-ին, համագումարի անդամները հրաւիրվեցին Արտիստական Ընկերութեան այգին, ուր տեղի ունեցաւ փոխադարձ ծանօթութիւն։

Յունիսի 16-ի երեկոյեան քաղաքային վարչութեան կողմից միենոյն այգում համագումարի անդամներն և հիւրերն հիւրասիրվեցին թէյով ու քաղցրաւէնիով։ Այգին տեսած չէր այնպիսի կենդանութիւն, ինչպէս այդ երեկոյ էր։ Արևելեան ճաշակով զարդարված բեմի վրա նուագում էին զուռնան և սազանդարները տեղական մօտիվներ ու պարեր, որոնցով շատ հետաքրքրվեցին Ռուսաստանի զանազան վայրերից առաջին անգամ Կովկաս եկած ռուս հիւրերը։ Շուտով եկաւ ժողովրդական Տան վրաց երգեցիկ խումբը ազգային տարազով և Կավսաճէի զեկավարութեամբ երգեց զանազան վրացական ժողովրդական երգեր։ Զարմանալի է միայն այն, որ պ. պ. հայ կարգադրիչները ոչինչ հայկական չը կազմակերպեցին այդ օրը...

Ե.

Յ. Գ.—Համագումարը բաժանվել է 14 սեկցիաների, որոնց առաջին նիստը տեղի ունեցաւ երեկ։ Կայացաւ նաև համագումարի խորհրդի նիստը Ժողովրդական Տանը։ Բացի այդ՝ երեկ համագումարի անդամները այցելեցին աղնուականների գիմնազիայի շինութեան մէջ բացված մանկավարժական ցուցահանդէսը։

Այսօր կը շարունակվեն սեկցիաներինիստերը։ Ժամը 2-ից տեղի կունենայ մօտաւոր հայ էկսկուրսիա։ Երեկ. ժամը 7-ին Արքունական թատրոնում կը լինի Ռուսաց Աշխ. Ընկ. կովկ. բաժանմունքի նիստը։

—

Երէկ, երկուշաբթի, սկսվեցին զանազան սեկցիաների նիստերը։

Գիւղատնտեսական սեկցիայում Փիրալեանը բացեց ժողովը և առաջարկեց ընտրել պատուաւոր նախագահ։

Ընտրվեց պրոֆէսոր Բարակով, որը հակիրճ ճառով գծագրեց գիւղատնտեսական սեկցիայի գիտական նշանակութիւնը։

Այնուհետև Տիմօֆէէվը ասաց մի ճառ, ողջունելով սեկցիայի անդամներին։

Ալ. Քալանթար կարդաց մի զեկուցում, որով ապացուցեց Կովկասի և նրա սահմանակից երկիրներ Պարսկաստանի և Թիւրքիայի ուսումնասիրութեան կարեւորութիւնը Կովկասեան կենդանաբանութեան խնդիրներ լիակատար ուսումնասիրութեան համար։

Ժողովը համակրութեամբ վերաբերվեց զեկուցման եզրակացութիւններին և հաստատեց նրանց։

Վերջում Տարատինով կարդաց զեկուցում բամբակագործութեան մասին։

ՀԱՅՆ ՈՒ ՀԱՆՃԱՐԸ

IV

«Ո՞ւր ես, հայ հանճար,
Անցեր ես, անցեր...»

Դ. Ալիշան

Շատ են այս պատկերասրահի մէջը միսից զեղեցիկ, գեղարուեստական պատկերները, որոնք միաժամանակ և չափն են նկարչի ոգեորութեան և անկուն աշխատասիրութեան։

Սակայն մենք յատուկ տպաւորութիւն ստացանք նախորդ գլխում նկարագրած պատկերներից, որովհետև նրանք գեղարուեստական լինելուց զատ՝ հայ մարդու սրտին շշնջացող մի քաղցր մեղեդի ունեն, արցունք շարժող ուրախ ու տխուր երգեցողով։

Մինչ մատրուանների աշխարհն էինք տարվել, ահա պատկերասրահ մտա ինքը՝ նկարիչը։ Պատկառանքի մի զգացումով ոտքի և ընդառաջ եղանք հանճարողին, որին հետաքրքրութեամբ մի քանի բան հարցրինք։

— Որչափ յիշում ե՞ս, պ. նկարիչ, Ներսիսեան դպրոցի սանները կոչ էին արել իրար, որ դրամ հաւաքին և վիճակախաղով գնեն «Էջմիածնի լիճը» և Ներսիսեան դպրոցին նուիրեն։ Այնուհետև մամուլի մէջ ձայները լսեցին. ինչ եղաւ այդ հայրենասէր և երախտագէտ երիտասարդների ձեռնարկութիւնը։

— Բան դուրս չեկաւ. ընդամենը, որչափ գիտեմ, 15 ր. է հաւաքվել։

— Անցեալ տարի ես ձեր պատկերների մէջ տեսայ «Մաշտոցը Արովանի տունը Քանաքեռում». ուր է այն։

— Այն պատկերը ես Մոսկվայում վաճառեցի. բարեբաղդաբար այդ մի նկարը հայ գնեց։ Ես մի քանի օրինակ էի նկարել այդ պատկերից, որ օտարներն առան, մէկն էլ Կովկասի փոխարքան։ Պէտք է ասեմ, որ Կովկասի կառավարչապետները և փոխարքան իմ նկարներից միշտ գնել են և գնահատել։ Նոյնիսկ Գօլիցինը վիրաւորվելուց յետոյ էլ իմ նկարներից մէնը գնեց. նա սիրում էր գեղարուեստը։ Մի բանից շատ գոհ եմ, որ իմ արուեստի լեզուն ամենքին է մատչելի. օտարները աւելի լաւ են հասկանում, այլապէս ես կարող էի քաղցած մնալ։

Մեր խօսակցութիւնից մի անգամ ևս պարզվեց, որ հայը լոկ խօսքով հայրենասէր է, քաղաքակիրթ է, ճաշակով է, բայց էապէս ոչ մէկը, ոչ միւսը, ոչ երրորդը, այլ հոգով մանրավաճառ, դէպի հարազատ գիտութիւնն ու գեղարուեստը անտարբեր, բարոյական ու նիւթական քաջալերութեան զգայուն ոչանող, հանճար մարող մի ազգ է (ընդհանուր առմամբ)։

Հայ տաղանդաւոր նկարիչների գործերը օտարներն են տանում, գործեր, որոնք հայ կեանքն են պատկերացնում։

Էլ ինչ Բաշինջաղեանի որդին հօր շաւղովն ընթանայ և հանճարեղ նկարիչ դառնայ։

Հայ ազգից այս տեսակէտով աւելի բարձր չեն հայ հաստատութիւնները. մեր գլխաւոր հաստատութիւնների դահլիճները պէտք է որ գեղարուեստական պատկերների և արձանների շքեղ սրահներ լինէին, ուր ամփոփվէին հարազատ գեղարուեստի և տաղանդի արդիւնքները, որոնք խօսել կարողանային այցելուների մտքի, սրտի և հոգու հետ։ Ազգային ճեմարանը, դպրոցները, վեհարանը չունեն ազգային գեղարուեստական պատկերներ։

Մեր տաղանդաւոր նկարիչները կը մեռնեն, և հայ տիրացուութիւնը փառաւոր թաղումն կանէ, շրթունքների սուգ ու ձեռքերի կոծ կանէ, իսկ իր տանը, տաճարում, հաստատութիւններում նրանց գործերից բան չի ունենայ։ Եւ հետզհետէ կը մեռնի հայ տաղանդը առանց զարգանալու և հանճար դառնալու և նրա տեղը կը բռնէ օտար գեղարուեստը, ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս մոռացվող մայրենի լեզուի տեղ օտար լեզուն պիտի բռնէ։

Ահա այս է հայի վարմունքը հայ տաղանդի, հայ հանճարի հետ. նա չէ քաջալերում, նա սպանում է տաղանդը։

Մեր խօսքը վերջացնելուց առաջ քաղցր պարտականութիւն ենք զգում մի առաջարկութիւն անելու Էջմիածնին, հայ հարուստին, հայ հաստատութիւններին։ Գնել և նուիրել մեր ընտիր նկարիչների ընտիր գործերը հայ հաստատութիւններին։ Մեր յիշատակած Բաշինջաղեանի նկարների ամենաաւելի և վայելուչ տեղը կը լինէր ազգային նոր փառաւոր վեհարանը։ Ինչ սիրուն զարդ կը լինէին այնտեղ Ներսէս կաթողիկոսն ու Էջմիածնի լիճը, Մասիսը, Սևանը, Գրիգէր Դեթեւանի պարտիզում, մանաւանդ Յուդան ինչպէ՞ս կը սազի։

Բենիկ վարդապետ

ՅԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Մի Եօր Եուիրաբերութիւն

Վերին-Ագուլիս, 7 յունիսի

Երեքշաբթի, յունիսի 2-ին, տեղիս հայ հասարակութիւնը հանդիսաւոր ճաշ տուեց ի պատիւ Յովհ. Մարգարեանի, որը դեռ անցեալ տարի նուիրեց տեղիս երկսեռ դպրոցին 10,000 ռուբլի. մեր դպրոցը հիմնարկութիւնից սկսած շատ նուիրատուներ է ունեցել, սակայն Յ. Մարգարեանը դրանց մէջ եզակի տեղ է բռնում իր նուէրի դուժարի պատկառելիութեամբ։

Վեհափառ Կաթողիկոսին հեռագրով խնդիր ուղարկվեց օրհնելու և մեր դպրոցի պատուաւոր հոգաբարձուի տիտղոսը շնորհելու Յովհ. Մարգարեանին. նաև վճռվեց նրա մեծադիր պատկերը, իբր դպրոցի նշանաւոր բարերարի, կախել դպրոցի դահլիճում։

Նա այդ գումարը նուիրել էր այն պայմանով, որ միայն իր մահից յետոյ գումարը անցնի դպրոցին, իսկ մինչև այդ վճարում է անցեալ տարվանից տոկոսները, այսինքն տարեկան 500 ռուբլի. սակայն այժմ, ինչպէս լսում ենք, գործին վերջնական լուծում տալու համար՝ ամբողջ գումարը հէնց այժմեանից է դնում հոգաբարձութեան տրամադրութեան տակ այն պայմանով, որ գումարը մնայ անձեռնմխելի, իսկ դպրոցը օգտվի միայն տոկոսներից։

Լսվում է, որ երկու հոգի ևս, բարի նախանձով վառված, մտադիր են հետևել Յ. Մարգարեանի բարի օրինակին. եթէ հաջվի, մեր դպրոցը ընդ միշտ կապահովվի։

Ագուլեցի

Զայն Սղեռախից

Սղեռախ, 10 յունիսի

Կեանքը քանի գնում է, թանգանում է։ Այդ նկատելի է ամէն տեղ։ Թէ որքան թանգացել են կենսական մթերքները վերջին 50 տարվայ ընթացքում, առաջ ենք բերում հին և նոր սակագները։

1864 թուին Սղեռախում գոյութիւն է ունեցել հետևեալ սակագները. 1 պուդ ալիւրը 35—45 կ., 1 պ. գարին 25—30 կ., 1 պ. կորեկը 25—30 կ., 1 գառը 50—70 կ., ուլը 30—40 կ., հնդուհաւը 50—60 կ., 1 ֆ. խաւեարը 15—20 կ., 1 թունդի գինին 20—40 կ., 1 լիտրա (9 ֆ.) տաւարի միսը 20 կ., 1 լիտր ոչխարի միսը 30 կ., 1 լ. խոզի միսը 15 կ., 1 լ. այծի միսը 25 կ., 1 ֆ. ոաքը 12 կ., 1 ֆ. հին պանիրը 6 կ., 1 ֆ. իւղը 20 կ., 1 ֆ. թարթի դօշը (ձուկ) 10 կ., 1 ֆ. զուրդիելը 10 կ., 1 ֆ. օրագուլը 10 կ., 1 ֆ. լոքոն 3 կ., 1 ֆ. կապուտը 5 կ., 6 հատ գեղարքունին 20 կ., 12 ձուն 5 կ., թխած հաց տասը հատ (շօթի) 1/2 պ. 20 կ., 1 հաւը 20 կ., 1 վառիկը 6 կ., 1 ճուրը 3 կ., 1 կճուճ մածունը (1 չարեք) 5 կ., 1 կճուճ կաթը 5 կ.։

Այժմ 1913 թ. Սղեռախում գոյութիւն ունեն հետևեալ սակագները. 1 պ. ալիւրը 1 ր. 30 կ.—1 ր. 40 կ., 1 պ. գարին 90—95 կ., 1 պ. գեռանիմնձորը 95 կ.—1 ր., 1 պ. սիմինդրը 60—65 կ., 1 պուդ բուրդը 7—8 ր., փռան հացը 1-ին տեսակի 1 ֆ. 5 կ., 1 ֆ. 2-րդ տեսակի 3 1/2 կ., 1 ֆ. 3-րդ տ. 3 կ., 1 ֆ. տաւարի միսը 13 կ., 1 ֆ. ոչխարի միսը 15 կ., 1 ֆ. գառան միսը 20 կ., 1 ֆ. խոզի միսը 13 կ., 1 ֆ. ուլի միսը 15 կ., 1 ֆ. հին պանիրը 25 կ., 1 ֆ. նոր պանիրը 12—17 կ., 1 ֆ. կարագը 35—40 կ., 1 ֆ. իւղը 50—55 կ., 1 ֆունտ թարթի

դՕՂԸ 50—60 կ., 1 ֆ. զուրգիելը 50—60 կ., 1 ֆ. ճիպա ձուկը 35—40 կ., 1 ֆ. նոր լոքօ 15—20 կ., 1 գառը 3—4 ր., 1 հնդուհաւը 2 ր. 30 կ.- 2 ր. 50 կ., ուլը 2 ր.—2 ր. 50 կ., սագը 80—85 կ., հաւը 70—80 կ., վառիկը 30—35 կ., 1 չարէք կաթը 12—15 կ., 1 չարէք մածունը 15—20 կ., 1 թունդի գինին 80 կ.—1 ր. 20 կ., օղին «արիցէական» 18—20 կ., 1 ճուտը 25 կ., 5 ձուն 10 կոպէկ։

N. N.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Կովկասի փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկովը երէկ, յունիսի 17-ին, «Ալմազ» զբօսանաւով մեկնեց Բաթումից դէպի Նովորոսիյսկ, որտեղից յուլիսի 20-ին արտակարգ գնացքով կը մեկնէ Տամբովի նահանգը իր կալուածքը։

◆ Կոմսուհի Ելիզավետա Անդրէեվնան յունիսի 16-ին եկաւ Թիֆլիս և նոյն օրը երեկոյեան մեկնեց Կրկին Բաթում։

◆ Էջմիածնից մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսում վերջերս առաջնորդարանում ընտրված յօբելեանական յանձնաժողովը նախագահութեամբ Մեսրոպ եպիսկոպոսի մինչև այսօր չէ հաստատված Վեհ. Կաթողիկոսի կողմից, ի նկատի ունենալով, որ այդ յանձնաժողովի ընտրութիւնը միակողմանի է։ Հաւանօրէն, թէ այդ միակողմանի նորընտիր յանձնաժողովին և թէ անցեալ տարի հոկտեմբերին ընտրված յօբելեանական մանաժողովին, նախագահութեամբ Հ. Առաքելեանի, առաջարկվի գործել առանձին առանձին, մի անխախտ պայմանով, որ բոլոր նուէրները և հանգանակութիւնները պէտք է կատարվեն յանուն և յօգուտ «Դպրոցական ֆոնդի», քանի որ առաջնորդարանի ժողովի առաջարկը գրական ֆոնդի մասին որևէ կերպով հաւանութիւն չէ գտել Էջմիածնում։ Մեր թղթակիցը աւելացնում է, որ եթէ Էջմիածինը նոյն իսկ համաձայնէ միջնորդութիւն յայտնել գրական ֆոնդի մասին, նա բնաւ չէ կարող համաձայնել, որ յօգուտ այդ ֆոնդի ստանալի նուէրները արվեն որևէ մի այլ հաստատութեան կամ ընկերութեան, օրինակ, Գրողների Ընկերութեան, այլ գումարը պէտք է պահվի Էջմիածնում և պէտք է առանձին որոշումն կայացվի, թէ գրական ֆոնդը ի՞նչ նպատակի պէտք է ծառայէ։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի յօբելեանական մանաժողովը, ի նկատի ունենալով, որ առաջնորդարանում վերջերս ընտրված մանաժողովը չէ հաստատվել Կաթողիկոսի կողմից և հաստատելու շանս ևս չունի, մտադիր է այս օրերս գումարել ժողով և որոշել իր անդրագոյն գործունէութեան եղանակը։

◆ Բաքուի նորակառոյց ս. Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի մեծ եկեղեցին պատրաստ է լինելու վերջնականապէս օծման համար օգոստոսի վերջերին։

◆ Ցայսմի բարեգործ Զուբալով եղբայրները դիմել են Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան խնդրելով յատկացնել 800 քառ. սաժէն քաղաքային հողաբաժին մաքսատան դիմաց հայ-կաթոլիկների աղօթատուն կառուցանելու համար։ Այդ հողաբաժնի համար եղբ. Զուբալովները խոստանում են վճարել նրա իսկական արժէքը և նուիրել Ժողովրդական Տան կողքի տունը, որ գնել են նրանք տիկ. Պերցովայից 60,000 ռուբլով, Ժողովրդական Տունը ընդարձակելուն համար։

◆ Վաղը Թիֆլիսի նահանգական աշխատանութեան պարագլուխ իշխան Աբխազիի մօտ կայանալու է մանագիտական խորհրդակցութիւն Թիֆլիսում բայօնական-կովկասեան-թուրքեստանեան մելիօրացիոն համագումար կայացնելու նախնական աշխատանքների հարցի առիթով Թիֆլիս եկած ինժեներ Բօրիս Ժերվէյի ներկայութեամբ։

◆ Նկարիչ Բաշինջաղանը մտադիր է ուղարկել իր պատկերահանդէսում դրված նկարներից մի քանի հատ Հելսինգֆորս, որտեղից ստացել է հրաւէր մասնակցելու գեղարուեստական ցուցահանդէսին, որ բացվելու է այնտեղ այս տարվայ աշնանը։

◆ Վանի շրջանի Մշատան գիւղի ծխ. դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր շնորհակալութիւնն է յայտնում «Մշակին» համակրող այն մի խումբ ասորախանցիներին, որոնք ներկայ տարում մի օրինակ «Մշակ» են նուիրել յիշեալ հաստատութեանը։

◆ Այսօր ցերեկով կը կատարվի մաղթանք Թիֆլիսի վաճառականների բանկի շինութեան մէջ (Սերգիէվսկայա փող.), ուրից յետոյ կը յայտարարվի բանկի գործունէութիւնը սկսված։

◆ Պետական Դումայի բիւջետային մասնաժողովը համաձայնել է հողային մասնաժողովի եզրակացութեան հետ ընդունելու Դաղստանի և Զաքաթալայի շրջանների գիւղացիների պարտադիր դրութիւնը վերացնող օրինագիծը։

◆ Էլեքտրաքարշի վերատեսուչ Բէլոյը պատուիրել է կօնդուկտորներին առանձին վերաբերմունք ցոյց տալ ընագէտների ու բժիշկների համագումարի անդամներին, մասնաշելու նրանց փողոցների անունները, թէ որտեղ պետի իջնեն և այլն։

◆ Անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչ գեներալ-մայոր բարոն Ֆոն-դեր-Բօսպը մեկնեց Բաքու, որտեղից կը դիմէ Պետերբուրգ՝ ներկայ լինելու միխարմնելի խորհրդում Անդրկովկասեան երկաթուղիների 1914 թ. նախահաշուի քննութեանը։

◆ «Յ. Բ.»-ի տեղով, Կովկասի փոխարքան համաձայնել է պօլիտեխնիկումի տեղի հարցով զբաղվող մասնաժողովի կազմի մէջ, համաձայն Բաքուի դումայի և քաղաքագլխի միջնորդութեան, մտցնել նաև Բաքուի դումայի ձայնաւորներ Կ. Խատիսեանին և Ասադուլաէվին։

◆ Կիրակի, յունիսի 16-ին, Նորահասատատ Նպատատատոյց Ընկերութեան առաջին ընդհանուր ժողովը չը կայացաւ, թողնվելով ամսիս 22-ին. ժողովը նշանակված էր ժ. 12-ին, իսկ ժ. 1-ին տեղի ունեցաւ բժիշկների համագումարի բացումը։

◆ Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքների ուսումը այս տարի առաջինը աւարտեց տ. Ե. Բաշբէուք-Մելիքովան, որ և թոյլատրութիւն է ստացել ժող. լուս. մինիստրից պետական քննութիւն տալ Մոսկվայի կայսերական համալսարանի մասնաժողովում։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան ծառայողները յատուկ պատգամաւորութեան միջոցով խնդրեցին քաղաքագլխից գործադրել դումայի կայացրած որոշումը իւրաքանչիւր 5-ամեակում ծառայողների ռոճիկները աւելացնելու մասին։ Քաղաքագլուխը խոստացաւ այդ մասին զեկուցել դումայի աշնան նիստում։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետի կարգադրութեամբ փակվեց մանկարձակների փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւնը։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան ընթերցարանում յանձնորդներից առնվում է 1 կոպէկ վճար. մինչև այժմ ընթերցարանից օգտվողները ազատ էին յիշեալ առուքից։

◆ Սատրախանից, Մկրտումեան քահանայից ստացանք հետեւեալ հեռագիրը. «Բանասէր Ս. Մատուրեանը, որ Մոսկվայից գնում էր հանքային ջրերը, ժամանեց Սատրախան։ Տեղիս մի խումբ յարգողներ ի պատիւ բանասէրի բանկէտ տարքեցին Գրական Ընկերութեան մէջ»։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Պետ. Դուման արձակվում է յունիսի 26-ին։

◆ Մոսկվայում վերջացաւ Ֆրանսուհի Միլլերի գործի քննութիւնը, որ եղբ. Ժամհարեանցներից պահանջում է 120,000 ր. իբր թէ ապօրինի ամուսնութիւնից ծնված երեխայի համար։ Միլլերի ներկայացրած բոլոր վաւերագրերը երևացին կեղծ։ Խարդախութեան մէջ մասնակցած մանկաբարձուհի Բաբերմանը նոյնպէս ենթարկվում է պատասխանատուութեան։

◆ Մինիստրների խորհուրդը, վերադարձնելով մամուլի օրինագիծը նորից մշակելու համար, միևնոյն ժամանակ ընդունեց պարբերական թերթերի հրատարակիչների պատասխանատուութիւնը։

◆ Մինիստրների խորհրդի նիստում ներքին գործերի մինիստր Մակլակովի կազմած մամուլի օրինագիծը ենթարկվեց շատ խիստ քննադատութեան, ըստ որում քննադատողները ընդգծեցին այն հանգամանքը՝ թէ Մակլակովը կամենում է մամուլը նորից ցնդուրի տակ դնել։ Մինիստրների խորհուրդը որոշեց վերադարձնել օրինագիծը ներքին գործերի մինիստրին և առաջարկել նրան վերաքննել օրինագիծը արմատապէս արդարադատութեան մինիստրի հետ միասին։ Վերամշակված օրինագիծը մինիստրների խորհրդին ներկայացվելու է անպայման աշնանը։

◆ Պաշտօնական աղբիւրից հաղորդվում է, որ ներքին գործերի մինիստրութիւնը թոյլատրել է գրող Մակսիմ Գորկիին վերադառնալ իր աքսորավայրից հարենիք։

◆ Պետերբուրգի ամերիկական դեսպան Կուրտիսիլդը Պարիզ գնալիս մի հիւրանոցում կորցրել է 250,000 ֆրանկ։

◆ Պետական Դումայի և զինուորական մինիստր գեն. Սուխոմլինովի միջև տեղի ունեցաւ միջադէպ։ Կամաւոր զինուորների ծառայութեան ժամանակի հարցի քննութիւնը Դուման որոշեց յետաձգել։ Մինչդեռ մինիստրը սպառնում է կանոնադրութիւնը գործադրել 87-րդ կամ 96-րդ յօդուածի կարգով։

◆ Եանայա-Պոլեանայի գիւղացիները երախտագիտական զգացմունքից դրդված մահարձան են կանգնեցնում Լ. Տոլստոյի գերեզմանի վրա։

◆ Ժող. լուս. մինիստրը կարգադրեց անմիջապէս ժողովրդական դպրոցների գրադարաններից հանել Լ. Տոլստոյի, Նադսոնի և Լէօնիդ Անդրէեվի գրուածքները։

◆ Պետերբուրգում մի տիկին կորցրեց 7000 ռուբլի։ Փողերը գտաւ մի երեխայ և յանձնեց քաղաքապահ ոստիկաններին ոստիկանատուն տանելու։ Քաղաքապահ ոստիկանները իւրացրին փողերը։ Երբ այդ մասին տեղեկացաւ իշխանութիւնը, բոլոր քաղաքապահ ոստիկաններին ցոյց տուին երեխային։ Սա ճանաչեց յանցաւորներին, որոնք յանձնվեցին դատարանին։

◆ Օդեսայի նորընտիր աղկատուն քաղաքագլուխ Պէլիկանը իր ճառի մէջ յայտնեց, որ դուման պէտք է արհամարհանքով վերաբերվի դէպի մամուլը։

◆ Ներքին գործերի մինիստրը կարգադրեց ձեռնարկել համաժողովրդական ընդհանուր վիճակագրութիւն կայացնելու նախապատրաստական աշխատանքներին։

◆ Սերբիական Պետրոս թագաւորը տկար է։

◆ Վիէննայում պրոֆ. Վէրահեցմերը և Բիլը փորձեր կատարեցին բժշկելու քաղցկեղը (բակ) բադի օգնութեամբ։ Փորձերը տուին փայլուն հետեւանքներ։

◆ Վիէննայում ինքնասպանութիւն գործեց փոխ-գնդապետ Լիբէլը։ Ինքնասպանութիւնը կապում են անձնական եղած լրատու Բէդլի գործի հետ։

◆ Իշտիբի և Վէլէսի միջև սերբօլգարական ընդհարումները շարունակվում են երկուստեք խոշոր կորուստներով։

◆ Ֆրանսիացի մի խումբ դրամատէրեր որոշել են ձեռք բերել Կ. Պոլսի յայտնի Զրաղան պալատը, ուր, ինչպէս յայտնի է, ապրում էր ներկայ սուլթանը իբրև պատուաւոր բանտարկեալ։ Բ. Դուռը հակված է վաճառելու։

◆ Այժիրի, Եգիպտոսի և Հնդկաստանի մահմեդականները խոշոր գումարներ են հանգանակում պանիսլամական նպատակներով և Թիւրքիան «կործանարար» քրիստոնեաների ձեռքից փրկելու համար...

◆ Աբուլ-փաշան Հաղրմ-Թեօյում պահել է 7 շրջեմեքենայ և 37 վագոն, որպէսզի զօրքեր փոխադրէ Կ. Պոլիս արշաւանքի դէպքում։

◆ Կ. Պոլսից «Н. Вр.»-ի թղթակիցը հեռագրում է, որ Զաթալջայի դիրքերում հակառակորդ թիւրք զօրքերի ընդհարման ժամանակ սպանվել են 270, վիրաւորվել են մօտ 650 մարդ։

◆ Գերմանական աղբիւրների տեղեկութիւնների համաձայն, Բոլգարիան աշխատում է վերականգնել դիւանագիտական յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ։ Բ. Դուռը հակված է բանակցելու, միայն պահանջում է Բոլգարիայից ամենից առաջ հրաժարվել պատերազմական տուգանքը պահանջելուց։

◆ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ գեներալիսիմուս նշանակվել է Զէքի-փաշան։

◆ Լուրերի համաձայն, Աբուլ-փաշան իր զօրքով բանակել է Մտամբուլի դարպասների մօտ՝ Թօփ-Կափուում։

◆ Պարսկաստանում իրերի դրութիւնը դառնում է վտանգաւոր։ Երկչոտ Նասր-ուլ-Միլքը չը համաձայնեց Պարսկաստան վերադառնալ։ Հերթական կարևոր ու կենսական խնդիրները լուծելու են ռուսաց և անգլիական դեսպանները Թէհրանում։

◆ Զաթալջայի յուզված զօրքերին հանգստացնելու նպատակով Բ. Դուռը Ֆրանսիայի դրամատէրերից խնդրում է 23 միլիոն ֆրանկ զօրքերի ռոճիկները տալու համար։

◆ «Н. В.»-ի տեղով, պարսից պետական խնամակալ Նասր-ուլ-Միլքը հաղիւ թէ վերադառնայ Պարսկաստան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

14 և 15 յունիսի

ՅԱՐԻՑԻՆ։ Քաղաքում երևցած մեծ քանակութեամբ մկները ոչնչացվում են ընդարձակ ծաւալով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ցարիցինի գաւառը ուղարկվեցին 15 բժիշկներ թոքային ժանտախտի դէմ մաքառելու համար։

ՇԱՄԱԽԻ։ Այրվեց 78 կրպակ. Վնասները կէս միլիոնից անց են։

ԼՈՋ։ Մի քանի գործարաններում բանւորական գործադուլներ են։

ՇԱԼՕՆ։ Օդապնաց Ֆուրնիէն ընկաւ 70 մետր բարձրութիւնից և մեռաւ։

ՄՈՍԿՎԱ։ Բացվեց միջազգային հաղորդակցութեան գործերի ութերորդ վեհաժողովը։

ՐԻԳԱ։ «Էլեքտրականութեան ընդհանուր ընկերակցութիւն» գործարանի 1600 բանւորներին պաշտօնից արձակեցին գործադուլի պատճառով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դումայի նախագահի կարգադրութեամբ «Земщина»-ի խմբագիր Կանչէվսկիի և աշխատակից Տիխմենեվի մուտքը Պետական Դումա արգելվեց։

ՀԵԼՍԻՆԳՖՈՐՍ։ Ուլէաբորգում Օտբէմի կաշեգործարանում հրդեհը ոչնչացրեց 11 ինութիւն. Վնասը մի միլիոն է։

ԿԱԼԿՈՒԹԱ։ Բարդվան շրջանում գնացքը ընկաւ գետը։ Զոհվեց շատ ճանապարհորդ։

ՄՈՍԿՎԱ։ 4000 ր. մրցանակը ձիարշաւներին շահեց Մանթաշեանի «Գրիմզա» նժոյգը։

ԿՐՕՆՇՏԱՏ։ Պետական Դումայի անդամները շոգենաւերով մեկնեցին ֆինլանդական ջրերը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

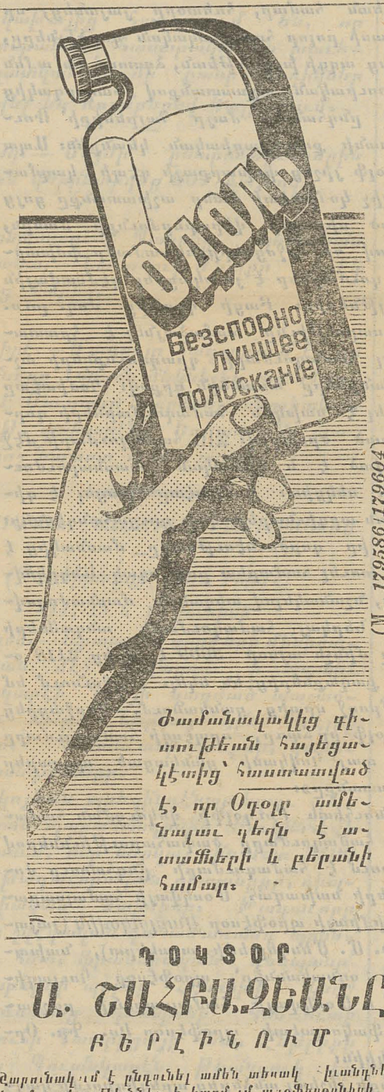

Ժամանակակից գիտութեան հայեցակէտից՝ հաստատված է, որ Օդոլը ամենալաւ գեղն է ատամների և բերանի համար։

(M. 179586/179604)

ԳՕԿՏՕՐ

Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ

ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Ընդունակ է ընդունել ամեն տեսակ խանդների և խորհրդակցութիւններ է կապմ ում պրոֆեսորների հետ։ Նոր հասցէն՝ Berlin N. W. Luisenstr. 67. Telephon Amt. Norden. 92—74.

(Հ. ու.) 412. 20—9

(M. 147685) 15—13

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բժշկ. Բ. Դաւասարդեանի

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վրօնցօվի արձանի հանդէպ

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

«606»-ի եւ «914»-ի ներսրկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԵՐՍԱՍԱՐԿԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան վիներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւն։
Բ. Գ. ԱԶԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւանդութ.։
Կ. Մ. ՉԻՆՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հիւ.։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՅՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հիւ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւանդութ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վիներական, վիրաբուժութեան և միզասեռ. հիւ.։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկատամ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՏԷՐ-ԳԱՒԹԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Մ. Գ. ՍԻՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Օ. Վ. ԳԷՎԿՈՎԱՅԱ-ԷՆԳԷԼ—6—7 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխայոց հիւ.։

Վճարը 50 կ.։ Զբաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Դաւասարդեան

1. 0—64

ՓԱՌԱԿԱ (Գողթանում) գիւղի միդասեան ուսումնարանի համար հարկաւոր է

մի ուսուցիչ և մի վարժուհի

(Ցանկալի է, որ վարժուհին իմանար նաև կարուձև)։

Դիմել՝ Тифлисъ, Феодоровская № 8. Геводу Акопову.

506. 2—1

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ,

որ աւարտել է Մարիամեան-Յովհաննեան դպրոցը, ցանկանում է, ատանձնել հայ ընտանիքներում բօնտայի պաշտօն կամ պարապել երեխաների հետ։ Պատրաստակամ է և ամբողջ գնալու։ Հասցէն՝ Թիֆլիս, Միքայէլեան փողոց № 59, հարցնել Դէյկարեանեանին։

497. 2—2

Ս.-ԽԱՉ քաղաքի համար հարկաւոր է մի հմուտ

ուսուցիչ-խմբապետ

900 ռուբլի ռոճիկով։ Դիմել՝ Нальчикъ (Терск. обл.). Священнику Н. Чугурьянцъ д. Т. Моргачева.

(ա. օ.) 488. 6—5

Վաճառվում են

„ԱՐՕՐ"

ամսագրի

1910, 1911 և 1912 թ.թ. լիակատար հաւաքածուները։

Իւրաքանչիւր տարվայ հաւաքածուն առանձին արժէ 3 ռուբլի։ Նրանք, որոնք ցանկանում են երեք տարվայ համարները միասին ձեռք բերել, կարող են 8 ր. վճարելով ունենալ «ԱՐՕՐԻ» լիակատար հաւաքածուն։

Հասցէն.—Тифлисъ, редакція газ. «Мшакъ» կամ Tiflis, Rédaction du journal «Mschak».

(Հ. ու.) 10—8

ՅՈՒՆԻՍԻ 15-ԻՑ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՊՕԼՈՒՄ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՑՈՒՄ Է

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ

ՈՐ ՏԵՒԵԼՈՒ Է ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20-Ը

Դասընթացքներում ընդունվում են ծխական և ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչ-ուսուցիչները, նաև հասակաւոր անձինք։

Դասընթացքներին դասաւանդվելու են տեսականօրէն և գործնականօրէն՝ երկրագործութիւն (ընդհանուր և մասնաւոր), անասնապահութիւն, կաթնատնտեսութիւն, մեղուաբուծութիւն, թռչնաբուծութիւն, այգեգործութիւն, բոյսերի հիւանդութիւն, գիւղատնտեսական տեխնոլոգիա, կօոպերացիա։ Բացի դա լինելու են պարապմունքներ ծաղկատաութիւնից և մարմնամարզութիւնից։

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ ՁՐԻ ԵՆ։ ՕՏԱՐ ՏԵՂԵՐԻՑ ԵԿԱԾՆԵՐԻՆ ՏՐՎՈՒՄ Է ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Խնդիրներով դիմել՝ Александрополь. Завѣдующему Сельско-хоз. Курс. Хач. Диланяномъ.

470. 5—5

Пользуйтесь случаемъ!

Цѣнныя книги за полъ цѣны.

1) Окультныя науки: спиритизмъ, магнетизмъ, гипнотизмъ и внушеніе, Вм. 1 р. 50 к. только за 75 коп.
2) Лечебникъ секретныхъ болѣзней, за 1 руб.
3) Домашній лечебникъ, за 1 руб.
4) Черная и бѣлая магія—тайны жизни и смерти, 75 коп.
5) Половое безсиліе, за 50 коп.
6) Искусственное безплодіе, вм. 1 р. 25 к. за 70 коп.
7) Міръ половыхъ страстей, вм. 1 р. за 70 коп.
8) Самовнушеніе—секретъ самообладанія, вм. 2 р. за 1 р.
9) Самоучитель гипнотизма, вм. 2 р. за 1 р.
10) Заразныя болѣзни домашныхъ животныхъ, вм. 1 р. 25 коп. за 75 коп.
11) Общедоступное руководство предупр. болѣзней и сохран. здоровья, вм. 3 р. за 1 р. 50 к.
12) Полъ и характеръ Вейнингера, вм. 2 р. за 1 р. 20 коп.
13) Золотая книга женщины—женщина какъ домашній врачъ, вм. 3 р. 50 к. за 2. р 50
14) Половой вопросъ, 2 тома, проф. Фореля, вм. 2 р. 50 коп. за 1 р. 50 коп.
15) Волосы (леченіе перхоти и выпаденія волосъ) 20 к.

Заказы исполняются аккуратно. Деньги присылать впередъ (можно марками). Упаковка и пересылка за счетъ нашей конторы.

Адресъ: Петербургъ, 2-ое почт. отд. Ред. «Журналъ-Лечебникъ».

(о. м.) 459. 10—6

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный